Roman
Sv.
(Br)

ILLDÅD
OCH
KÄRLEKSAFFÄRER

HÄMTADE UR

THURE SÄLLBERGS

HUMORESKER FRÅN LANDSBYGDEN

MED 19 ILLUSTRATIONER

BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG, STOCKHOLM

Pris 25 öre.

Sällberg, K. T.

ILLDÅD

OCH

KÄRLEKSAFFÄRER

HÄMTADE UR

THURE SÄLLBERGS

HUMORESKER FRÅN LANDSBYGDEN

MED 19 ILLUSTRATIONER

STOCKHOLM
BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

Stockholm 1911. Tryckt hos Beijers Bokförlagsaktiebolag.

10
v5
0
6
1
3
Tor Björnsson
i
Knutstorp

Kyrkostötsval i Halla.

Halla är, som hvar och en vet, patronellt, och baronen på Hallaholm är den, som sätter till präst i pastoratet, hvilket inte just är att stöta sig öfver, efter som baronen i alla fall släpper till boställe åt kyrkoherden och får måla, putsa och bota kyrkan, när några skavanker uppstå.

Men baronen rättar sig inte efter församlingsboarnas mening ett dugg, utan kallar och utväljer själasörjare efter sitt hjärta och sinne. Och eftersom han har varit ryttmästare i sin mannaålder och syndare och rik man för öfrigt i all sin tid, kan man nog tänka sig, att han inte ska' begripa sig på predikan och Guds ord så bra som det fattiga folket.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, så dog den gamle pastorn en eftersommar samt blef begrafven, och då skickade domkapitlet dit en andans man, som de hade till skjutshäst inom stiftet för att påta in för en tid, när döden kom och gjorde en lucka i de ärevördigas led.

I predikstol och på stämma var denne vikarie nog så klen, som möjligt var, men han var likväl beskedlig och medgörlig och gjorde allt hvad man bad honom.

På den grund tänkte orgelnisten i Halla, hvilken alla dar varit en filur, att han skulle söka tjäna sig litet pengar på den stackars vice pastorn.

Så en söndag, när de voro ensamma i sakristian, sa' orgelnisten till honom:

— Om pastorn vill ge mig 500 kronor, ska' jag lära honom ett knep, hvarigenom han kan få pastoratet.

— Jaha, kunnen I förhjälpa mig därtill, så skolen I visst få femhundrade det första jag blir i tillfälle att betala dem! genmälde pastorn.

Och så lärde orgelnisten honom, att han gärna kunde svärja

en liten flänga, och låtsa som om han vore jägare och att han tyckte om hästar och hundar och fruntimmer också, när han kom till tals med baronen.

Pastorn lyssnade med bäfvan och fasa till dessa ord, samt runkade på hufvudet, men gömde dem i alla fall noga i sitt hjärta.

Några dagar därefter vardt den vikarierande pastorn uppbjuden till baronen på Hallaholm.

— Dricker pastorn ett glas punsch eller måhända hellre en grogg? sporde baronen.

— Tackar ödmjukligt! Visst tusan dricker jag punsch, men grogg är förbanska mej ännu bättre! svarade pastorn, som icke förgätit en bokstaf af det orgelnisten sagt.

Baronen spände ögonen i honom.

— Bravo! så ska' en präst tala. Han skall vara såsom en annan människa och i sina åthäfvor lik annat folk! Skål och välkommen till Halla!

— Skål! — Åh, det var en böfla charmant whisky!

Baronen vardt genomförtjust och klappade vikarien.

— Kanske pastorn är road af jakt också!

— Jakt! Visst i helseke, herr baron!

Allt belåtnare blef den gamle ryttmästaren, ty ju längre det led, ju värre svor och turnerade pastorn, och innan de skildes, hade de gjort upp ett jaktparti till någon dag efteråt.

* * *

Pastorn var inte glad åt det, ty aldrig hade han varit på jakt förut, men orgelnisten, hvilken han anförtrodde sina bekymmer, skaffade honom en bössa och sa':

— Gör bara som baron säger, och om han frågar, hvarför inte pastorn skjuter, så säg, att pastorn ville låta baronen göra de trefligaste skotten.

Kom så jaktdagen och herrarne möttes på utsatt ställe.

— Tag nu hundarne, herr pastor, och gå upp på bergåsen därborta samt släpp kopplet. Jag går nu och ställer mig vid ett pass. Pastorn kan ju se'n följa drefvet efter! sa' baronen och var glad.

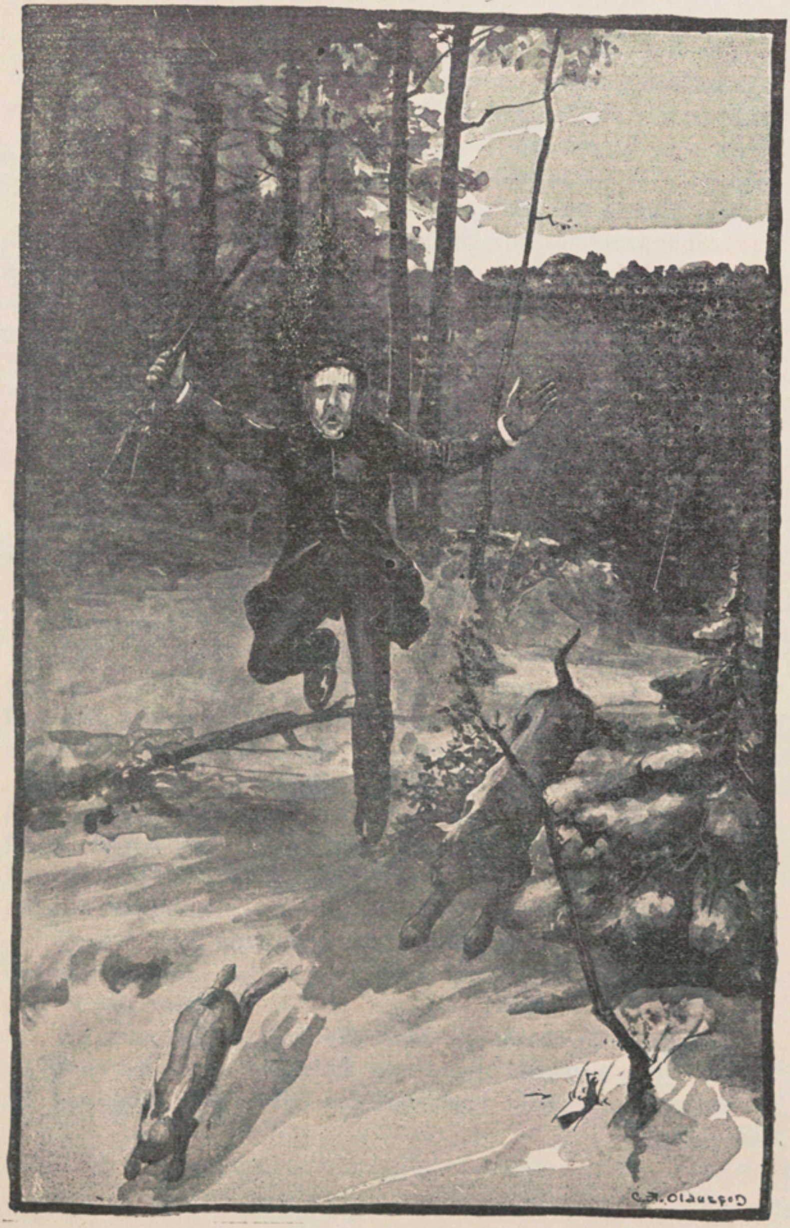

Det var ingenting annat att göra.

Pastorn förde upp hundarne på bergshöjden samt släppte dem lösa. En liten vändning sprungo de omkring och nosade, men rätt i rappet fingo de upp och så bar det af i vildaste fart.

Pastorn tog till att springa efter så som för lefvande lifvet, ty baronen hade ju sagt honom, att han skulle följa drefvet. Öfver stock och sten och vindfällen gick det i svåra bukter. Svetten lackade af pastorn, pantalongerna söndersargades, och själf höll han på att mista andan. Men sprang gjorde han, sprang och tog skutt som en ekorre, sprang såsom ett vilddjur, sprang värre än om det gällt lifvet, hvilket det också gjorde, ty det gällde ju ett pastorat.

Och undan gick det. I têten flög haren, efter honom hundarne och hack i häl efter dem stormade pastorn fram. Det var ett härligt, ett enastående dref. Omsider svängde bukten af mot baronens pass. Haren kom i skotthåll och föll för patronus' skott.

Men innan djuret stannat i sina kullerbyttor, voro hundarne på platsen, och i samma vefva tumlade äfven pastorn halfdöd fram och störtade till marken bredvid haren mellan hundarne.

Baronen blef alldeles förbluffad vid denna syn.

Men omsider begrep han schäsen, begrep hur dåligt det var beställdt med jaktförståndet hos den ärevördige, som låg där flämtande. Och så knäckte denne synddrypande patronus till att skratta så att det ekade i skogen.

— Statt upp, min gode kyrkofader! Ni skall, förbanna mej, få sysslan, ty ett sådant prof, som det ni aflagt i dag, har aldrig förut aflagts för ett pastorat. Ha-ha-ha! Ja, min själ, har ni inte profvat som en karl! Ha-ha-ha! Detta blir min yppersta jakthistoria! grinade baronen, som var nära att förgås af förtjusning.

På det viset fingo Hallaboarna sin präst, och det är inte att undra öfver, om de för den skull tyckte mindre bra om både profvet och valet.

De gingo också jämt och samt och lurade efter ett tillfälle att ställa till något spektakel, som kunde öfvertyga patronus om, att han gått oförståndigt och lättsinnigt tillväga med kallelsen.

* * *

Så skulle de en tid efteråt välja kyrkstöt å stämma en söndag efter gudstjänsten.

— Ska' inte herr baron öfvervara kyrkostämman? sporde den nye kyrkoherden.

— Nej, de må gärna välja stöt själfva, när jag väljer präst. Men ät middag på Hallaholm, när stämman är öfverstökad! svarade baronen och steg upp i vagnen, som höll vid kyrkoporten.

* * *

Stämman förklarades öppnad och kyrkoherden sporde:

— Hvem vill församlingen välja till kyrkstöt. Inga ansökningar finnas!

— Baronen på Hallaholm! ljöd det i korus.

Den arme ordföranden blef alldeles perplex. Han talade och förmanade och nästan grät. Men det hjälpte inte.

Slutligen yttrade en af menigheten:

— Ja' har en kandidat till: Tor i Knutstorp. Och jag anhåller att vi votera med slutna sedlar mellan baronen och honom.

— Tor i Knutstorp! Honom känner jag inte, suckade pastorn.

— Men vi känna honom! Far hans heter Björn! sa' menigheten.

Nå så blef det inte annat råd än att votera, och genom ödets nyck fingo baronen och Tor Björnsson i Knutstorp lika många röster och i följd af pastors utslagsröst vardt den senare vald till kyrkostöt i Halla.

Belåten och god kom pastorn upp till sin patronus och berättade om böndernas fräckhet att vilja välja själfva baronen till kyrkostöt samt huru detta endast genom hans visa utslag blifvit omintetgjordt.

Baronen rasade och svor.

— Nå, men hvem valde de då? sporde han, när han omsider lugnat sig ett grand.

— Jo, någon som jag ännu inte lärt känna. De valde Tor Björnsson i Knutstorp!

— Tor Björnsson i Knutstorp! — eftersade baronen och såg fundersam ut. Tor Björnsson — åh vid alla underjordens makter! Vet kyrkoherden hvem Tor i Knutstorp är? Ah nu går deras fräckhet öfver alla gränser. Tor är rusthållarens i Knuts-

torp enbetsoxe och är son till min korthornstjur Björn. Ha de valt honom till kyrkstöt, så må Gud förbarma sig öfver de kreaturen!

— Jo, visst ha de det förmedelst min utslagsröst, såsom af det redan färdigskrifna protokollet synes! stammade pastorn och vardt blek som ett lik.

Men patronus gick fram och tillbaka på sitt golf så att det knakade och mumlade:

— Jojo, kanske det är inte så lämpligt att negligera det förbanskade folkets önskningar nu för tiden. De förstå att hämnas de gökarne.

Och nog var detta en riktig tankegång hos ryttmästaren.

Hur Kalle på Nabben friade.

— Det ä' då skröpligt, att Kalle inte på vis eller sätt kan komma sej för att fria och gefta sej och va' som folk. Du ska' få si, att han blir oss ett sorgebarn, Kajsa! sa' Erik på Nabben en kväll till hustru sin, när de voro ensamma inne, medan Kalle var ute och kastade några strå till nattfoder framför fänaden i la'gården.

— Ja, du säger nå't du, Erik! Ä'ke han en syltefot och en fjattelin, som inte törs barka åstad, när här finns så fullt af flecker i sockna, att en rent kan gö' svin med dom, och han inte behöfde göra mer än bara räcka ut labben för att få en på hvart finger, rik och behållen, som han ju ä', utan här ligga nu täcken och bolstrar och allt det linnena, som han skulle ha', och malätes och fördärfvas på vinden. Lofva honom smörj du, om han inte går och friar på eviga fläcken, så att han kan ta hemmanet och vi få komma i ro! Ta' du te' käppen och lär honom tya sej te' fruntimmer. Vi ä' rakt inte försvarade mä', att han går här som en stolle. Dä' ä' ju precis mot bå' skreft och relijon och skeck och ordning! predikade Kajsa och vispade och regerade i grötgrytan, så att det fräste om'et borta i spisen.

* * *

Men under tiden gick Kalle ute i ladugården och stampade och anade rakt intet ondt.

De hade inte mera än den sonen i Nabben, och inte var han just heller mycket att hurra för, så de kunde då inte säga, att de hade »en men ett lejon». Ty det må den evige Guden veta, att nå'n lejonnatur hade Kalle inte, i fall han ens hade nå'n natur alls.

Enligt den gängse landtbosmaken var han just inte så rasande ful, ty han hade i hög grad krithvitt hår och inte det

ringaste hopp om att nå'nsin få något skägg. Näsan var inte precis romersk på honom, utan hon liknade snarare en frusen potatis af den där gamla hvita sorten med djupa ögon uti, och för öfrigt såg han ut i synen som en blåsur mjölk, eller som om han varit vattenlagd en tid. Annars var det ingen fara med honom, så för utseendets skull kunde han då blifvit gift hundra gånger om året, i fall han satt den sidan till.

Men han var rädd för fruntimmer som för skam, och det bevisar då i det hela, att han inte var så dum, som många höllo honom för. Ty det får då både jag och många med mig lof att erkänna, att hade vi inte i ungdomen varit dumma och toseta efter kvinnfolk, så hade vi varit tusen gånger bättre och likare karlar än vi nu ä'.

Men Kalle på Nabben var i alla fall en smula konstig i knoppen, som man säger.

Lisa i Fåfängan har sagt både till mig och tusentals andra, att han inte var född »konfyser», utan att han blef liksom svårmodig och blyg efter en vådlig smörj, som han en gång fick af far sin.

Det skulle ha gått till på det viset, att Kalle en dag skulle köra ett lass bräder till sta'n. Detta gjorde han och sålde dem också, men så kom han i ledt sällskap därinne, ty sådant är det godt om i städerna, som man vet, och det gjorde, att Kalleskråen kom hem på kvällen ösfull och utan bräapengar.

Då lär Erik i vredesmod ha dängt till pojken med en målstake i skallen.

— Och den skrällen rubbade, kantänka, tankeverket på'n! påstod Lisa. Och fastän hon är en rysansvärd rännare- och kaffekäring samt ingalunda något egentligt sanningsvittne, så låter detta inte precis likt lögn.

* * *

Nå, när denne Kalle ifrågavarande kväll återvände in i stugan till föräldrarne, hade far hans i följd af det samtal, som vi haft glädjen anföra här i begynnelsen, fått på sig en imperatorisk min. Kalle rent skyggade till, när han fick se hur gubben rynkade ögonbrynen och satte ut munnen.

— Du ä' allt en skrabbelin och en svinpäls du, Kalle, började gubben.

— Jaha så! lät pojken och satte sig på sofflocket.

— Ja, dä' ä' just hva' du ä', och här får lof bli en annan ställning, begriper du.

— Måntro dä'!

— Joho du, och nu ä' dä' du som friar och gefter dej och det burdus och på eviga momangen förstår du!

— Nähej, det ä' just hva' ja' inte duger te'. Allting annat ska' ja' bju' te' att göra, men fria det går ja' aldri' i land mä', lät Kalle.

— Jaså, du vill lägga oss bägge gamla i grafva, din krubbebitare, hellre än att lägga dej till med en hustru. Men jag ska' min själ lära dej fria, jag! skrek Erik och tog till brandstaken och började hyfla öfver ryggtaflan på den stackars pojken.

— Ja, slöss I far, bäst I vell, men friar gör ja' inte ändå! grät pojken.

Till slut blef gubben honom likväl för öfvermäktig, och inte är det heller så godt att hålla stånd, när en brandstake hviner och hviftar kring armar och ben på en.

Om en stund sprang också Kalle baklänges rundt omkring i stugan och tjöt och hojtade.

— Skona lifvet, skona lifvet!

— Vell du fria då, din rackare! röt gubben.

— Ja, ja, släng bara ifrå' er staken, så ska' ja' fria år ut och år in och aldri' göra annat.

Då kastade Erik sitt tillhygge och tittade segerstolt på Kajsa.

— Sir du det, du, att ja' bankade allt förnuft i honom till slut! sa' han och torkade af sig svetten i ansiktet med skjortärmen.

* * *

Se'n bestämdes det efter en lång öfverläggning, att Kalle dagen efteråt skulle ge sig i väg till änkan i Nyhemmet, hvars dotter ansågs passelig och bra till att blifva mor i Nabben.

— Hon är inte så värst barbent, och när mor hennes dör, får hon mer! lät Erik.

— Och tänk hva' det ska' smaka för oss gamla att sleppa hemmansbruket! jublade Kajsa.

Men Kalle han jublade minsann inte.

* * *

Serradö, dagen efter gjordes Kalle i ordning för giljarefärden och gubben följde med för att se efter att han verkligen gick dit han skulle.

Pojken såg ut som om han skulle masat fram till en stupstock, och Erik hade för säkerhetens skull tagit med sig en karbas, i fall Kalle skulle börja tredskas när det gällde på.

Då de omsider kommo i närheten af Nyhemmet, upphof gubben sin röst och sa', i det han ristade karbasen framför ögonen på sonen:

— Gack nu in och fria, din lufver, och krumbukta inte, för då vet du hvad det gäller. Jag töfvar härute tills du kommer igen. Kvicka på nu! slöt han och gaf den arme friaren ett litet snärtande på bakhasorna med käppen.

En stund efteråt satt alltså Kalle på en stol i Nyhemmet och tummade hättan mellan fingrarna. Änkan var ensam hemma.

— Hva' hör du å' Kalle lelle? sporde hon och makade kaffekokarn intill värmen i spisen.

— Åh, just ingenting. Men far sa' te' mej, att jag skulle gå hit och fria.

Änkestollen, som inte var så illa litet glad åt manfolk, trodde, förstås, att det var till henne han friade, och inte kom pojken sig heller i sin blygsamhet för att rätta henne. Som en pil for hon bort och satte sig i knä't på'n.

— Det var klokt tänkt af far din! Nu får Tilda ta' Sven i Störjamålen och bo här, och så flöttar ja' te' ert! lät hon och klappade pojken på kinderna och kramade honom om halsen, så den stackarn knappt kunde få fram andan. Gu' tröste den som råkar ut för en änka.

Men till sist vande sig Kalle vid det och tyckte inte så fasligt illa om'et heller, fastän att det var lite konstigt för honom i början.

Se'n blef där, gubevars, kaffe och doppning. Tiden gick

och det dröjde om allt längre och längre, så Erik, hvilken hölls bakom fähusen, började bli otålig.

När han stått där ett par timmar blef han ilsk och gick in.

Ni kan tro, att han blef litet flat, när han öppnade dörren och fick se änkan sitta i knäet på Kalle och när han skam till sägandes också fick höra liksom smällar af kyssar.

— Ä' du ryss rasande, pojk! Hva' tar du dej te' med din blifvande svärmor?

— Svärmor? Nähej du! Kalle har friat te' mej ärligt och på folkavis, så han har rätti'het! sa' änkan och for upp på golfvet och rodnade.

— Men det var ju Tilda, han skulle fria till. Sa' ja' dej inte dä', Kalle?

— Jo, det kan väl hända, men nu har ja' i alla fall kösst mor hennes, och då ä' dä' väl bäst att ja' tar henne, lät Kalle.

— Nå, så köss te' då i Guss namn, för hufvudknuten ä' i alla fall att du blir geft, din skrådaling! utbrast Erik och gaf dem på det viset sin välsignelse.

En rådmans lif på landet.

De infödda amerikanarne ha' fått för sig, att alla människor i Europa äro dumskallar, emedan det i de flesta fall är det enfaldigaste och olärdaste folket, som emigrerar till dem.

Stadsborna i all världen mena, att vi landtbor inte äro några reela snillen, emedan vi gapa och glo och se förvånade ut, när vi komma in på stadsgatorna och få syn på allt eländet där inne.

Landtborna å sin sida hålla stadsmänniskorna för att vara synnerligen framstående idioter och nöt, emedan de, när de komma ut till oss på det så kallade bondlandet, inte begripa sig ett dugg på jordbruksarbete eller kreatursskötsel, något som enligt vårt förmenande är det enda dugliga och aktningsvärda på jorden, hvilket ock skriften lär.

— Jesses så kokta di ä'! säga vi mellan oss och grina, så att vi kunna spricka åt deras fåkunnighet i landtbobestyr.

Det var af den anledningen, som vi tyckte, att rådman Gäddelin, sedan han köpt en gård och satt sig ner i socknen, var en grufvelig dumkluns. Men däri syndade vi, ty det borde man väl kunnat veta, att en rådman ingalunda är en dumbom, äfven om han just inte är någon öfverdängare i landthushållningens svåra konst.

Men Gäddelin var en helsefyr i juridiken förstås. Ordningsstadgan för rikets städer kunde han som ett rinnande vatten, och det var just det, i förening med hans envishet, som blef hans fördärf och olycka ute på landet och som till sist åstadkom hans förtidiga död vid 78 års ålder.

Vi hade nog kunnat fördraga hans tosingaforor med afseende på gårdsbruket, ty det hade vi ju egentligen roligt af.

— Man ska' naturligtvis odla det, som man får mest för vid försäljningen! sa' Gäddelin och framkastade därvid några ord om att böndernas fattigdom berodde på, att de inte kunde begripa en så enkel sats.

Och så sådde han malt på kornåkern, hvete på hafreträdorna, satte jordärtskockor i stället för potatis, lök i stället för foderrofvor och planterade hallonbuskar, plommonträd och sparris öfver de fetaste bitarne på gården.

Rådmanskan var af motsatt mening, hvilket åstadkom mycket elände i deras hus. Och det fanns till och med de, som sade sig hört henne yttra:

— Det vore väl om Gäddelin ville dö och fara hundan i våld, innan vi bli ruinerade!

Men det där angick oss ju inte.

Värre var att han och rådmanskan förskrämde fruntimmer, barn och kreatur öfverallt hvar de drogo fram, när de voro ute och åkte.

Si saken var den, att Gäddelin, för att våga åka och själf köra i backarne härute, länge sökt och letat efter den sedigaste och saktmodigaste hästen i länet. Han hade till sist funnit honom. Det var en gammal afskedad artillerihäst, som icke fruktade, bäfvade eller skyggade för någonting i världen. Om den hästen hade kommit in på hotellet i sta'n strax före stängningsdags, då alla ä' fulla och hålla tal till hvarandra på en gång, så skulle till och med det oväsendet inte bekommit honom ett dugg.

Men han hade ändå en ovana, den gamla kampen. Så fort han kom till den minsta backsluttning stannade han och det var stört omöjligt att få honom att gå, förrän någon satte sig upp på ryggen på'n. Han ville icke draga hårdt utan att ridas samtidigt. Det var en vana från hans tjänstetid, hvilken han blef trogen in i döden.

När han för den skull stannade, måste rådmanskan krångla sig fram och bestiga honom, ty hon var något vigare än gubben. Så fort han bara kände rådmanskans tyngd öfver sin rygg, gick den gamle hästen med gravitetiska steg och klippte stolt med öronen.

Men man kan nog tänka sig hur den skjutsen såg ut.

Hvem hundingen som helst skulle naturligtvis bli förskrämd, om han finge se en gammal gumma i ett rysansvärdt hattskrälle komma emot sig, sittande grensle öfver en häst, som tillika drog en rådman efter sig uti en schäs från fjortonhundratalet.

Att flerfaldiga människor i början, och innan man fått reda på sammanhanget, blefvo förskrämda och sjuknade vid åsynen af ett sådant skådespel, må inte förvåna.

Därför voro vi gramse på rådmannen.

* * *

Ute på landet har det vidare allt sedan världens skapelse varit en skön sedvänja, att man går ut och hälsar på flickor om lördagskvällarna, och Gu' tröste den, som söker åstadkomma någon ändring i den världsordningen.

Men rådman Gäddelin, som kom från sta'n, där de ha' en annan ordning, visste inte om våra seder, utan vardt rasande, när han ständigt kort före skymt om lördagsaftnarna fick höra hvisslande och pojande från alla hörn af trädgården. Det var naturligtvis pojkar, som voro ute och lockade på hans jungfrur.

Ty på det viset går det till. Och alla rådmän i världen och alla tjänstehjonsstadgar i universum skulle inte förmå styra en piga på landet en sekund vid sitt arbete eller i sitt kök, sedan hon hört det hvissla bakom knuten eller förnummit en bälgaspelston borta från ängen.

Gäddelin svor, röt och vrålade som en galning. Men hvarenda lördagskväll förlöpte honom de oskyldiga jungfrurna.

Då vardt han omsider rasande och lät i kyrkan uppläsa denna kungörelse:

»Hvar och en, som olofligen kommer när mina hus och tjänstehjon, skjutes utöfver hvad lag stadgar, med salt, i brist på fotanglar.»

* * *

Inte kunde Gäddelin ana, att han skref sin dödsdom, då han författade denna kungörelse.

Men det var nog så illa. Pojkarna i socknen blefvo just inte så rädda för hotet, ty det vet man, att de sky hvarken eld eller vatten om lördagskvällarne. Men töserna blefvo förskrämda och deras hjärtan blödde vid tanken på, att något kunde vederfaras deras »ungdomsgossar».

På det att alltså rådmannen skulle få något att syssla med

i stället för att ladda och skjuta följande lördagsafton, togo de afgrundsandarne och slängde in en bikupa i hans rum just när de skulle smyga sig undan.

Rådmannen satt i salen och fick höra hur det dunkade till i hans rum samt begaf sig dit för att se, hvad som var på färde.

Bien blefvo förstås ursinniga, när de i hast funno sig störda i sin kvällsro och förflyttade till en ort, den de icke kände och där det osade tobak.

När gubben för den skull kom dit med den gröna skärmen öfver ögonen, flögo de på'n som ett jehu och bildade en stor stingande kluns rundt det juridiska hufvudet.

Hur rådmanskan betedde sig den kvällen, det vet ingen. Men dagen därpå blef hon änka.

Rådmannen stod inte emot giftet, och det gladde bå' pigorna och rådmanskan, fast den senare, för folks muns skull, gjorde sig till mot hans sista och lipade och skrek inför den tillkallade prästen och husfolket:

— Orkar du allri så litet, Gäddelin lelle, så ge me' en köss, innan du dör!

* * *

Söndagen därefter skedde begrafningen. Den gamle artillerihästen drog rådmannen till det sista. Men när de kommo till kyrkobrinken, stannade han. Och intet tal och intet hot imponerade på'n.

Det är hemskt, när sådant händer en likstat, och kyrkofolket vardt också alldeles förfäradt.

Omsider tog rådmanskan mod till sig och lät sätta sig på tvären öfver den trofaste hästen. Se'n gick det. Och sådan kom processionen till kyrkogårdsporten.

— Underligt herrskap från början, underligt i slutet! sa' orgelnisten.

— Landet passar inte till ram åt stadsborna! genmälde skolmästaren.

Hur Jonas i Slankemåla blef väckt.

Jonas var långt ifrån något helgon, och jag tror säkert, att det skulle varit lättare att locka honom till att slå ihjäl hustru sin än att gifva tio öre till missionen. Till den grad närig och girig var han.

Och girigheten är ju en riktig fullblodsmoder till allt ondt.

Ja, Jonas i Slankemåla var så närig, eller såsom det på vårt riktiga språk heter, så »vajen om sig», att han hade likasom en smula svårt att fatta skillnaden emellan mitt och ditt.

Om han under det han var ute på färdaväg fick se en ny och bra järnklinka på en grind eller träffade på en yxa eller en spade, som händelsevis lågo i närheten af vägen, eller om han långt ute på mon stötte på en ensam bagge liggande i filosofiskt lugn idisslande under en gran, ansåg Jonas det för en högt bjudande plikt emot sig och sin familj att stoppa ner de där sakerna under hästatäcket i bakhäcken och låta dem följa med hem till Slankemåla.

— Dä' ä' ingen skam att ta' reda på dä', som en hettar, utan dä' ä' större synn å låta't legga å förfaras! mente han.

Och i det fallet lät han inga synder komma sig till last.

En gång stämde hans granne honom för skogsafverkning. Jonas hade huggit så många stockar, att han fått bräder till en »ny tröja» (brädfodring) åt sin stuga. Men inför rätten sökte Jonas ådagalägga, att han inte gjort annat än en god gärning, som han egentligen borde ha' ersättning för.

— Skogen bara sto' och förväxte. Ja' rensade opp honom ett grand på det värsta stället, för ungskogen rent af kiftade efter luft å skulle »sörnat» (vissnat) ner, äss ja' inte kommit emellan! bedyrade han.

Ungefär sådan där var Jonas, och därför hade han inte just något stort anseende i socknen.

Man brydde sig eljes i allmänhet icke mycket om honom, ty han var inte god att ryckas med, och det var inte så alldeles utan att han icke var en bra slagskämpe också.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men förtappad ansågs han vara.

En senhöst varsnade prästens dräng, att den sönderspräckta granveden, som låg upptrafvad på gatubacken, förminskades fortare än han borde.

Drängen talade om detta för prästen, som tyckte, att det var ledsamt. Inte just för vedens skull, ty sådan finge han nog för husbehof, utan för ogärningens och syndens skull, kantänka.

Men han bad i alla fall drängen, att denne skulle hålla't tyst, så att det inte komme ut och blefve förvrängdt af folk utom socknen.

Detta lofvade drängen. Men han föresatte sig likväl att ta' reda på tjufven.

För den skull lade han sig i försåt en kväll i fårahyttan, som stod i närheten af vedtrafven.

Han hade inte legat där så värst länge, förrän han fick se hur Jonas i Slankemåla kom gåendes bortifrån Aggarpahållet, där han gjort dagsverke. I näfven hade han en repstump så lång som två rejäla grimskaft.

När Jonas kom midt för vedtrafven, plockade han kvickt och tyst till sig så mycket ved, som han kunde sno om med repet, och sen vrok han bördan på ryggen och knekade i väg åt sitt hemhåll.

Kväll efter kväll låg drängen och lurade i fårahyttan och blef viss på, att Jonas gjorde på samma sätt hvareviga gång han vankade hem från Aggarp.

Då blef emellertid drängen förbanskad och tänkte vid sig självfvan:

— Ja' ska' min själ vänja dig ifrå' veastabben, din bränsletjuf!

Till den ändan tog drängen ett spikborr och drillade långa och djupa hål i bägge ändarne på de trän, hvilka lågo närmast till hands för Jonas, och så trattade han, besittningen, ner en hop sprängkrut i hvarje hål. Sen tätade han hålen med räfsepinnar och slätade till ändarne på vedträna, så att ingen, som

C M Olausson

inte visste om'et, kunde se, att det var gjordt skälmstycke med veden.

Dagen därpå var drängen och såg efter i stapeln, och han blef inte litet förnöjder, när han då kom underfund med, att den laddade veden var knipen.

* *
*

Två dar efteråt sprang det som en löpeld igenom hela socknen, att Jonas i Slankemåla hade blifvit väckter och födder på nytt, och att ingen människa hört talas om en så märkvärdig omvändelse som hans.

Han hade stått upp — sades det — och bekänt hela tilldragelsen i Haga missionshus, och folket hade blifvit alldeles ifrån sig af undran och bestörtning.

Sådana, som förut aldrig knappt fått sig till att hälsa på Jonas, kringklappade honom nu och kallade honom »käre vän» och »dyre broder». Det blef en stor rörelse i socknen. Bönehusen voro proppfulla, och Jonas måste kväll efter kväll stå upp och förtälja sin underbara omvändelse.

En kväll satt han framför spisen — sa' han — och bråddade sina träskostöflar, medan Katarina, hustru hans, hölls med att koka gröt.

Frid låg öfver stugan, ända till dess käringen gick åt skåpet för att taga fram grötadoppet. Då varsnade hon, att halfva mjölkabunken var urdrucken och sa' till Jonas:

— Har du nu druckit ur mjölka igen, din förhärdade slåfve. Du borde evinnerligen skämmas, när du vet, att vi inte har mer än den tåren!

— Tösst, käring, annars dänger ja' hammar och träskor och hela kosidangsen i skallen på dig, röt Jonas.

Då begynte gumman att gråta och jämra sig.

— Allt, allt ska' du häfva i dig. Mej unnar du inte så möcke som en fingerborr mjölk en gång för allt hvad ja' får släpa och slita. Men dä' gör däsamma; min ti' ä' väl snart gången!

Jonas blef allt rasnare och rasnare och började till sist svära och förbanna bå' Gu' och Katrina och hela världen samt lofvade,

att skam skulle få komma och ta' honom lifslefvande, äss han ens hade tittat åt hennes eländiga mjölkabunke.

— Just i detsamma som jag sagt detta, jämrade Jonas med darrande röst, small det till i spisen, och ell'brännera dansade opp i pipa och ut i stuga' och grötagrytan for som en vante ända te' skeffanjer'n, och klockpervendeckelen stannade, och dä' lyste rödt och blått i spisen och efteråt ble' dä' så mörkt och svart och ledt i stuga' som om en blunnat mä' halftannat öga!

Folket, som hörde på Jonas, bå' bäfvade och gladdes på en gång.

— Vi ble' alldeles öfvergifna — fortfor Jonas — och när vi inte kunne hetta svafvelspeterna och tänna opp ljus, hade vi inte annan råd än å lägga oss på knä breve' sänga och läsa och sjonga allt hva' vi kunne utantill. Töstnade vi, så begynte dä' spraka igen i spisen. Men så länge vi sjongde, hörde vi ingenting å.

— På det viset höllo vi på natta igenom, och på morgonen kunne Katrina inte stiga upp. Knäna va' flådda på henne. Ho' hade lagt sig i den rinnande skållhete gröten, utan att ho' känt det för skrämsels skull!

— Jojo, jojo, den ene måste sökas på det sättet, den andre på ett annat, och du Jonas, fick lof hemsökas af den store mandråparen och eldfursten, innan du ville ge dig, lät folket.

Och alla gladdes åt hans omvändelse och förundrades öfver hur det tillgått. Men ingen tviflade på sanningen i hans berättelse, ty hans sinnesändring var så tydlig och så påtaglig och uppenbar.

Endast prästens stalldräng var af en annan tanke. Och då han såg hur gudsnådlig Jonas satt i kyrkan och hur det enfaldiga folket hyllade och upphöjde vedtjufven, tyckte han, att det var synd om dem och talade om hela tillställningen, hur Jonas anammat ved och hur han själf krånglat in sprängkrut i träna.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men när de »väckte» fingo veta, att det inte var skam själf, som hälsat på i Slankemåla, blefvo de förbittrade och ville inte vidare ha' med Jonas att göra.

Och denne blef alldeles toseter, han också, samt svor på, att om han anat så'nt, skulle han om kvällarne gått och gifvit drängen smörj i stället för att löpa kring som en ynkrygg och bekänna synder.

Allt ifrån den tiden kallas emellertid slankamålamannen för »Vea-Jonas». Och det får han heta i all sin tid.

Två julklappar.

Vi voro ett par löshästar utan egna hem, placerade till tjänstgöring, den ene vid posten, den andre vid järnvägen på en medelstor station utmed stambanan. Och där hade vi det minsann inte alltid så trefligt. Ty sådana där stationer bli alltid kusliga i längden. De äro hvarken reel landsbygd ej heller ordentlig stad, utan de stå och väga mellan båda. Det är ingenting helt med dem.

Särdeles när det led mot jul kommo vi alldeles ur humör därute och erforo fruktansvärda böjelser att löpa åstad och gifta oss. Men därifrån afhöllo oss tillsvidare, gualof, de klena inkomsterna.

Gu' vet hurudana julaftnar vi skulle ha tillbringat därute, om inte landstingsmannen, som bodde i närheten, varkunnat sig öfver oss och hämtat oss upp till sig hvareviga sådan helgdagskväll. Och uppe hos Lind i Åbo, såsom landstingsmannen kallades i hvardagslag, var det muntert och gladt, där var gammaldags gästfrihet med skinka och svinahös och julöl och glögg till öfverflöd och där glömde vi för några timmar vår ensamhet i världen. Särdeles då ende sonen, Rulle Lind, som låg i Uppsala och las på juristen, var hemma och satte lif i spelet.

Rulle var gubbens älskling och när det gällde honom, skydde han inga utgifter. Och så underligt var inte det, ty Rulle var i förstningen en sakramentskadt duktig yngling och grann också till att se uppå.

— Han kommer, min själ, att pryda upp en domstol med tiden! plägade gubben hviska till oss vid matbordet, vid hvilket Rulle satt öfverst och skar för och agerade värd samt talade om Uppsalahistorier, så att man kunde gå åt af skratt.

Strax efter det Rulle tagit »prillan» förlofvades han med kronofogdens dotter, som var den raraste och vackraste flicka vi hade därute på tio mils omkrets.

Det ena med det det andra gjorde, att Åbo var ett lyckligt och trefligt hem.

Men så, serradö, spordes det efter en tid, att Rulle uppe vid akademien slagit sej på »dryckjom och spelikom», som man säger, och ryktet talade nog den gången inte så värst osant, ty någon examen tog han inte.

I stället började han bli allt mer och mer däst och rödmosig för hvarje termin, som gick. Skämtet började bli mer och mer rått på hans läppar och det blef allt mindre och mindre sant ungdomsmod i honom.

Vid julaгne observerade vi, hur han sög sig allt stadigare fast vid brännvins- och toddyborden. Men ju oftare han höjde sitt glas, ju dystrare blef gamle Linden. Rulle sökte förgäfves lifva upp honom genom att nämna honom »gamle galosch», »glada hudik» och »krubbitare» med flera dylika smekord. Och det hände till och med framåt kvällarne, att ung Rulle blef så pass, att han till sist knappt kunde säga »mamma» ordentligt.

På det viset skredo ett par år. Rulle lefde allt vildare däruppe i »Supis», men i samma mån tacklade gubben af därhemma.

Till sist, när den unge mannen syntes stå på redden att bli öfverliggare, skickade fästmön midt under en hösttermin ringen åter till honom i Uppsala.

* *
*

Dagarne före den följande julen kom gamle Linden ner till stationen för att hämta sin son, och på samma gång inbjöd han oss att som vanligt tillbringa julkvällen i Åbo.

— Ni ä' hjärtligt välkomna, men jag får upplysa er om, att det inte vidare vankas något »starkt» hemma hos mig! sa' han.

— Åh, det är oss lika kärt ändå! svarade vi.

Rulle kom med tåget, och vi trodde, att han skulle komma som en annan karl, ty det hade sagts, att brytningen med fästmön skulle hafva gripit honom djupt. Men när han kom, var han, gunås, samme Rulle. Och gubben var inte människa att få honom med, förrän sonen nästan druckit ur så mycket vin de hade på den lilla järnvägsrestaurationen.

Så inföll julaftonen och vi kommo om kvällen upp till Åbo. Där var på långt när inte så roligt som förr, och vi ångrade nästan, att vi begifvit oss dit. Den gamle såg mer än vanligt bedröfvad ut, och Rulle, som var spik nykter och kinkig, gick omkring och svor, dels öfver »gubbens dumma och osmakliga nykterhetsfantasier» och dels öfver drängen, som aldrig kom från staden med flaskorna, som han sändt honom efter.

— Man kan ju hvarken äta eller sofva eller ha' jul, när man inte har något fludium! grälade han.

Omsider blef där julklappsutdelning som vanligt. Hvar och en undfick sin gåfva, större eller mindre, blott Rulle erhöll ännu ingenting, hvaröfver han syntes både förargad, långnäst och ledsen.

När vi så trodde, att det var slut med utdelningen, öppnades plötsligt dörren, och ett stort — konjaksfat kom inrullande i salen.

»Till kandidat R. Lind» stod det på en lapp midt öfver sprundet.

— Min son, sa' gubben med rörd stämma och gick fram till ankaret, min son, jag har alltid, så vidt i min makt stått, sökt uppfylla dina önskningar. Jag vill göra det äfven nu den sista julafton jag troligen lefver. Se här din julklapp, hvilken jag förmodar att du skall sätta värde på!

Det blef tyst som i en graf därinne och det kändes riktigt kvaft i rummet, när gubben och gumman efter talet lutade sina gamla hufvuden emot hvarandra och gräto. Vi kunde knappt återhålla tårarne vi andra heller.

Rulle sa' ingenting. Vi trodde, att han antingen skulle slå af det hela med ett skämt eller bli arg och ursinnig. Men han yttrade inte ett ord. Han bara stod och såg på de gamle, såg och skalf och sväljde liksom om han sökt pressa ner något, som ville stiga upp inom honom. Men det lyckades honom inte länge, omsider trängde sig tårarne fram som ett störtregn ur ögonen på'en. Och så rusade han in i sin kammare.

Det dröjde likväl icke länge förrän han kom åter med ett papper i hand.

— Se här far — snyftade han — är min julklapp till er, gåfvobrefvet på en värdigare son!

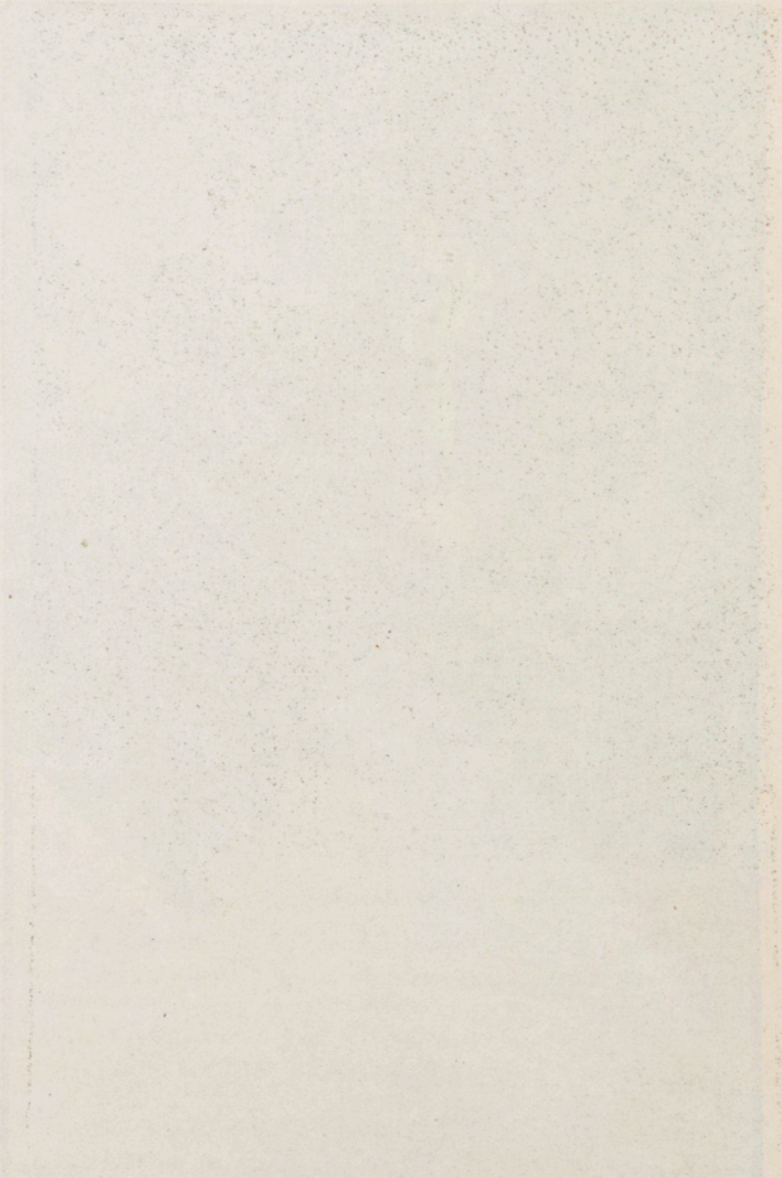

Gubben tittade på skriften, ljusnade till i synen och läste för oss alla:

»Härigenom förbinder jag mig att från och med denna dag föra ett annat lif, om Gud förlänar mig kraft och förstånd.»

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Herren välsigne dig, pojke — ropade gubben. — Jag visste nog, att jag skulle få dig åter! Och nu lofvar jag i allas närvaro, att jag, om du infriar denna din förbindelse, i dag ett år till skall härinne gifva dig en julklapp, som skall göra dig rik och säll för hela ditt lif!

Men Rulle gick bort till köksdörren och ropade till drängarne:

— Bär ut det här ankaret och slå sönder det genast!

Sen blef där en julglädje i huset, som var både vacker och rörande att skåda. Gubben blef med ens liksom tjugo år yngre, och det var som om löftet och föresatsen i ett momang förvandlat Rulle också. Den forne öppne och friske studenten började ånyo nästan tvärt skymta fram hos honom.

* *
*

Strax efter helgdagarne drog han åter till akademien, och sedan sporde vi inte till honom förrän vi framemot nästa jul fingo höra att han tagit en öfver höfvan vacker hofrättsexamen.

Strax därefter kom han hem, manlig och duktig, allvarsam och kraftig, så att det var en ren lust att träffa honom.

Till den julen rustades det värre i Åbo, ska' jag säga, och vi beredde oss på en af den gamla tidens dråpliga julkvällar däruppe.

— Nu ska' man få se, att gubben nog hifvar fram med en reel penningsumma åt Rulle i julklapp för all den glädje och heder han beredt honom under detta år! menade vi.

Men när julafton kom och klapparne skulle skiftas, var där minsann liksom året förut, ingenting åt Rulle, och vi undrade och undrade, om ej gubben gått och glömt af sitt högtidliga löfte till sonen för ett år sedan.

Det såg också ut som om Rulle själf känt sig besviken.

Men så, serradö, när vi stodo där som mest undrande, fingo vi höra ett tungt stampande i förstun och in kommo alla drän-

garne släpande på den gamla, stora »rotakistan», i hvilken knekthållet förr plägade förvara alla soldatens munderings- och utredningspersedlar.

Det var ett förskräckligt skrof till kista och drängarne stönade och päste under hennes tyngd.

När de ställt henne midt på golfvet, sågo vi ett plakat på locket, hvarpå stod skrifvet:

»Till Hofrätts e. o. notarien R. Lind, julafton 1889. Aktas för stötar.»

— Det vore väl skam om gubben samlat så besatt med pengar! hviskade min kamrat.

— Åh, det är nog en ljuskrona eller nå't annat ömtåligt och dyrbart, mente jag.

Men gubben skyndade fram till kistan.

— Du har hållit ditt löfte som en karl, Rulle, och infriat din förbindelse fortare än jag trodde. Nu vill jag fylla mitt löfte. Kom hit, ska' du få se, hvad jag kistelagt åt dig under året! log gubben.

Vi tyade oss fram lite till mans och undrade hvad gubben hade i det stora åbäket till kista. Men när han lyfte på locket studsade vi alla, ty min själ, sprang inte kronofogdens flicka lifs lefvande och vacker och leende som en majdag upp ur skrylan, och Rulle var inte sen, ska' jag säga, att lyfta henne öfver kistkanten och knäcka till att valsa med henne rundt julgran och kista så att det knakade i rummet och som om det varit omöjligt för honom att någonsin släppa henne. Och jag säger ingenting om det.

Sedan dess har han heller inte släppt henne, ty hon är hans fru nu och själf har han efterträdt svärfar sin såsom kronofogde.

Ett nytt tabernakel i Vernamo.

Om man skulle kunna nämna något godt, som Vernamoborna fått föga med utaf, så är det, skam till sägandes, religionen.

Vett ha' de i öfverflöd, så att de skulle kunna exportera af den varan till kringliggande städer, såsom Jönköping m. fl., där det borde kunna finnas marknad för den varan. På samma sätt förhåller det sig med lefnadslusten, snillet, kärleken, troheten, inbördes hjälpsamhet och förnöjelse. Af allt det där finns det till öfverlopps i köpingen. Men någon reel och allvarsam religion finns där, Gu' bättre oss, inte.

De ha' en vacker och imponerande kyrka, »en bön i sten», midt ibland sig samt raska präster utan vank. Men jag har iakttagit, att folket, på få undantag när, strömmar förbi kyrkan och viker af kyrkovägen midt för Unossons korfhandel samt rusar under brinnande gudstjänster ner till — jag skäms för mina socknemän — bryggeriet, som ligger där bakom backen.

Hvad de göra därnere det vet Herren allena.

Men sannerligen har jag inte sett hela likprocessioner om söndagarna i stället för att, såsom folk i ett kristet land eljest brukar, gå in åt kyrkan efter begrafningsakten, sätta i väg förbi kyrkan, så att kjolar och schalar och kapprockar stått efter dem, och när de kommit midt för korfhandeln, ha' de, både män och kvinnor, gjort vänster om marsch, ja språngmarsch uppför den lilla backe, nedanför hvilken bryggeriet* är till finnandes.

Sådant är upprörande, men jag vill inte fördölja det.

---

* Författaren synes, fastän vernamoit, sväfva i okunnighet om, att jämte bryggeriet äfven *missionshuset* ligger bakom den backen.

Sättarens anm.

Det lär alltså inte vara ett dåligt geschäft att innehafva Vernamo ångbryggeri med dess utskänkningsrätt.

En dag var jag vid järnvägsstationen och såg två män från Jönköping, om hvilka jag alltid hört, att de voro framstående nykterhetsmän, så framstående till och med att de proklamerat absolutism och höllo väldiga nykterhetsföredrag. Jag såg de två männen med leende miner stiga ur tåget och mottagas af det, som Vernamo med omnejd hade ypperst af gudsfruktan och nykterhetsvänlighet. Och jag följde efter härskaran, som växte och växte.

Öfverallt på vägen nedåt sällade sig nya skaror till. Flickor, rödkindade och fagra med guitarrer i händerna, och ynglingar med fioler i näfvarne stötte till. Och jag följde efter, hoppandes att få till lifs ett godt och anständigt föredrag och lite värmande sång och lite smältande musik.

Och jag var glad.

Men när vi kommo midt för Unossons korfvabutik i den krigshöfvidsmannen Thenbergs hus, så svängde, förbanska mej, hela sällskapet med Jönköpingsprofeterna i spetsen neråt bryggeriet, lämnande mig allena, ensam och öfvergifven på gatan.

Jag kunde ej följa med nedåt bryggeriet. Hvad skulle jag där att göra midt på blanka söndagsförmiddagen.

Ack, mina vänner, jag fördömer icke ölet eller något af Herranom skapadt och tillstadt, undantagandes råttor, mygg och väggskäktor. Men öl mellan måltiderna är en djäfvulssoppa.

Jag kunde alltså ej följa med de glada människorna ner åt bryggeriet, fastän de hade flickor och strängaspel med sig.

Landtsockenborna få svara för sig själfva och för sina gärningar. Men lika säkert som det är, att de aldrig gå så nära gästgifvaregården, att de ens få känna drankoset utur dess portgång, lika absolut faktiskt och säkert är det, att de ofta, ack alltför ofta komma ner om söndagsaftnarna, och alltid rusa de då så fort de hinna ner åt bryggeriet.

Och det säger jag och jag står för det också, att jag sett dem i stora flockar skynda där neråt på aftonen och icke varsnat dem komma dädan förr än långt framåt kvällen, då de återvändt på vägen från bryggeriet, röda i synen och grinande med hela ansiktet.

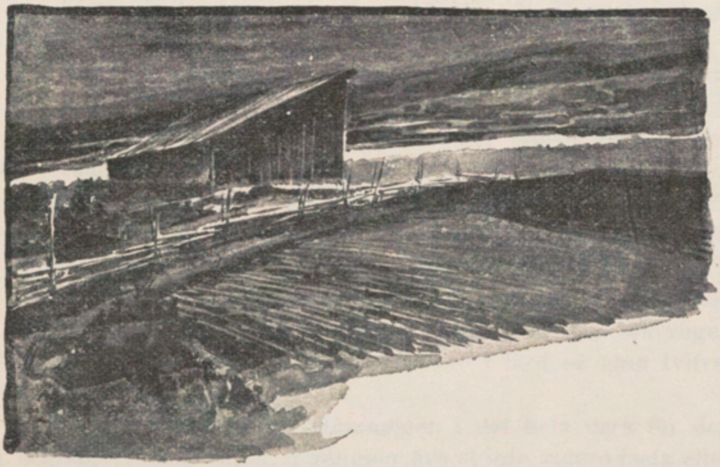

På grund af dessa ideliga pilgrimsfärder åt bryggerihållet måste jag tillstå, att det är klent beställdt med vår religion. Bryggerivägen svartnar af folk, men *kyrkovägen är öde såsom en ökenmark.*

Tänkande med sorg och vemod på dessa sorgliga fakta vandrade jag en afton med böjdt hufvud gatan framåt, då en stor människohop plötsligen stormade mig förbi.

— Ska' ni ner åt bryggeriet till? sporde jag.

— Nä' inte i kväll! Men di säjer, att här har kommit två mormonapostlar hit och att di ha slagit opp ett tabernakel ute vid folkhögskolan?

-- Kors för sjutsingen! Men dä' ä' väl lögn ändå! utbrast jag.

— Dagsens sanning är det, och vi ska' dit och pröfva dom, lät folket.

Och jag följde med. Allt större och större blef hopen. Många sade sig med egna ögon ha' sett, hur tabernaklet under dagens lopp liksom växt upp ur marken, och allesammans hade hört, att det var mormoner, som i flygande fläng ramlat upp det.

Hopen växte. Genom mörkret hörde jag, hur man talade om månggifte, och om de yttersta dagarnes helige och hur man till och med om min ringa person spådde, att jag säkerligen skulle bli en förträfflig mormon, om inte i lära så utan tvifvel i lefverne.

Och i allmänhet tyckes stämningen i det hela vara för den nya sekten, ty som sagdt, i religion äro vi inte vidare fasta eller renhåriga.

Hopen växte alltmer, och rätt hvad det var, hörde jag handelsmannen Snuselin komma flåsande.

— Nu syns här öppna sig ett tillfälle att lära våra käringar »kusch» i två tempo, och jag ska' då bli med mormonerna, det är då säkert, grinade han och talade så ljufliga, så att föga fattades, att jag själf redan var mormon, när vi kommo ut till trakten af folkhögskolan och verkligen fingo syn på ett lågt aflångt hus af bräder, hvilket tvenne dagar förut inte funnits på stället.

— Sir I, att dä' inte var nå'n lögn ändå! skreko de, som kommo först fram.

Midt på detta liksom genom ett trollslag uppkomna hus var en stor dubbeldörr med järnbom för.

— Här ska' visst gå hemligt till väga, hviskade fruntimren och skakade af nyfikenhet.

Men i öfrigt stodo vi alla tysta och talade lågmäldt utanför huset i kvällen, ty vi kände granneliga, att vi stodo inför något nytt, hemlighetsfullt och eggande.

Men när vi stått där och hviskat vid pass en half timme, började vi att frysa, och en djärf karl med starka mormonistiska tendenser gick fram och bankade på dörren samt skrek:

— Ska' I inte öppna mötet snart, godt folk! Vi börja på att frysa!

Men där hördes ingen af.

Då började en hel hop andra att bombardera dörren med stenar och öfverösa mormonerna med ovett och hädelser, så att hela trakten skallade däraf.

— Öppna era fähunna, äss I vill ha proselyter! Detta var Snuselins tal, som steg mot himla öfver allt det öfriga vrålet.

Men mormonerna höllo sig innestängda och tysta.

Då ville vi rusa på tabernaklet likt andra rasande bildstormare, och vi hade bestämdt gjort det, om inte en karl i rätter stund kommit ut på förstugubron till ett närbeläget hus och sport oss:

— Hva' ä' dä' frågan om?

— Hvarför öppna inte mormonuslingarne sina dörrar, så att vi kunna få höra hva' di ha' att förkunna?

— Mormoner kan I va' själfva, för nere i köpingen bor inte stort annat än mormoner. Men här ute ä' vi ärbara, gunås! lät karlen.

— Ä' dä' här inte ett mormontabernakel kanske? tjöto vi och pekade på den långa baracken med det snedskurna taket. — Ä' dä' inte ett mormontabernakel, så hva' i helgotte ska' dä' då vara!

Ni skulle ha sett, hur karlen började grina på sin förstugubro.

— Hi hi hi, ett mormonhus! Jesses, dä' är ju Skåne—Smålandsbanans materialbo'. — Vet I inte att här ska' börja arbetas i veckan på en ny järnväg?

Jag har aldrig sett så många snopna människor eller så många långnästa mormonaspiranter på en gång.

Vi traskade hem den långa vägen öfver mon, men där yttrades inte många ord under tiden. Flere af oss voro så ilskna och förargade, att vi inte sågo att gå vägen, utan stupade omkull i diken och i smuts. Och svors gjorde där i tysthet och på folkavis.

Men det är inte underligt att vi bli utsatta för sådant, ty dylikt måste hända dem, hvilka inte ha' någon egentlig religion att bygga på.

———

En självmördare med otur.

Vi, som äro fattiga och inte äga mer af denna världens goda än hvad som går ur hand och i mun, vi låta ibland regera oss utaf afundsjukans stora synd samt gå här och glo snedt på de rika och mäktiga.

Men tänker man rätt på saken, är ett i sådan måtto afundsjukt sinne ett dumt sinne, ty de rika ha' minsann inte alltid sötebrödsdagar.

Hellre skulle jag då vilja vara med om att afundas Sven i Åbo den förnöjsamhet, som den sabla karlen besitter.

Härom söndagen kom han hem från kyrkan, och eftersom han på morgonen haft ett litet meningsutbyte med hustru sin, fick han inte något annat till middag än ett fat kall mjölgröt och en slank mycket blåsur mjölk. Det är möjligt att där inte fanns annat i köket heller. Men Sven var, minsann, lika glad och nyter ändå och åt sin gröt och grinade och såg nöjdare ut än brukspatronen häruppe, när han sitter och smörjer sig med ostron och champanj.

Och när Sven fått gröten och mjölken uti sig, klappade han sig på magen, log och sa':

— Herre Gu' hva' det ä' godt att ha så lite och må så väl!

* * *

Nej, då har Rike-Pelle borta på Flabben annat till dystra dagar, fast han kunde få äta fläsk och flott och hvetebröd till hvarteviga mål år ut och år in, om han unnade sig det.

Pengar har han som gräs, inteckningar har han i hvarannan gård här i socknen och åkrar och ängar och häst och fä. Men han har ingen nattaro och ingen fröjd om dagarne heller.

Så här är just ingen som vill byta med honom.

Tvärtom hafva vi, hans grannar, nu långliga tider fått gå vakt öfver honom i tur och ordning för att hindra honom från att begå självmord.

Det är nämligen som så att han blef liksom vriden i vettet en vår, när sonen hans hade gått och skaffat sig nya kläder utaf köpetyg nere i sta'n.

Detta grep Rike-Pelle så besatt, att han under tre veckors tid gick ut på sin gårdsplan om kvällarne och tjöt och grät:

-- Vi få gå ifrå' gård och grund för pojkausslingens skull. Han runerar oss — han runerar oss — bu — uh — uh!

Och till sist blef han så toseter, att han försökte skutta i brunnen.

Men som lycka var för hans själ, fastnade han med skinnbyxbakdelen i en krok i brunnskaret, så att han blef hängandes i själfva öppningen och kunde hvarken komma upp eller ner, förr än käringen kom till hans räddning.

Detta kunde emellertid inte ske utan att skinnpantalongerna i någon ringa mån spolierades.

Och så olyckligt har rikedomen gjort Pelles lynne och sinne, att han tog till att klösa och rifva gummeskråen det värsta han kunde för flängans skull i pantalongerna.

— Allting vill du fördärfva, ditt leda skrälle. Dä' hade var't bättre, om du tråkat ner mej i brunnen än att du fördärfvade böxera. Dä' är skada för minst tolf skilling! rasade han.

Men efter den betan höll han sig tämligen lugn en tid, fast han gick och såg ut som en och annan karl kan göra, när han är snuslös.

Så hände det, att hans dotter, som med sorg och bedröfvelse fick gå med en hemmaväfd hufvudduk, medan alla hennes jämnåriga paraderade i hattar, i ett svagt ögonblick knyckte åtta hela kronor ifrån far sin och köpte en fin hatt i sta'n för pengarne.

När Rike-Pelle fick syn på hattskrället, förlorade han förståndet och greps tvärt af ett sådant raseri, att han sparkade sönder båda träskorna mot husväggen. Det var naturligtvis inte hans mening att krossa dem, ty de voro nästan nya och han hade till och med kostat på dem en tjärstrykning och ett par järnband.

Han blef därför ännu mer vildsint och förtviflad, när han såg dem i grus och spillror.

— Hatten och träskorna! Ja' ä' runerad! Ta' hit rakeknifven, så ja' får skära halsen å mej! tjöt han och förskrämde hela huset, så att de inte visste, hvad de skulle taga sig till, utan skickade i sin nöd och förfäran efter prästen.

— Pelle får lof att lugna sej. Det är ju nästan bibliskt att kvinnor ska' styra ut sitt hufvud med all upptänklig grannlåt! förmanade pastorn, när han förnam, att det var tösatrollets hatt, som förkrossat både vett och träskor för Pelle.

— Står dä' i bibeln, att di ska' bringa sina föräldrar till tiggarstafven och vräka på sej fågelskrämmor, som kosta hela åtta riksdaler? Står dä' så i bibeln, så var det väl helgotte också! grät Pelle.

— Nej inte precis så, men där står, att »den svagaste lemmen gifver hon den största ärona», lät prästen och talade så grant för gubben, att han till sist lofvade att lugna sig.

Men konfys och grubblande blef han.

Hustru hans mente jämt på, att han gick och funderade på något slags dödssätt som inte kostade nå't eller som inte fördärfvade hans kläder eller annan egendom.

Han började allt mer och mer se ut som ett hampaspöke och hvar gång Sven i Åbo såg honom, runkade han på hufvudet och sa':

— Gualof för att en inte ha' blefvit riker här på jor'a!

Och allt som dagarne gingo blef det värre och värre för Rike-Pelle. Folk kom och sade upp sina lån hos honom ty de ville inte ge så hög ränta, som han fordrade, och midt i allt detta elände kom där en strykarehund och bet ihjäl en bagge för honom.

Under tiden hade emellertid Pelle uti en gammal rönn å ägorna upptäckt en klynna, som var så beskaffad, att han ansåg, att om han komme upp i trädet och satte in hufvudet i klynnan och se'n släppte sig ned, så skulle han på det sättet kunna beröfva sig lifhanken utan att behöfva kosta på sig krut eller fördärfva rep, eller förstöra vattnet i brunnen. Ty någon sjö att dränka sig i fanns inte på långt håll.

Så, serradö, smög Rike-Pelle samma dag som baggen blef ihjälrifven bort till rönnen. Och hur han vände sig, lyckades han krångla sig upp i henne.

Sven och jag, som hade vakt öfver honom den dagen, gåfvo

oss efter det fortaste vi orkade och fingo slutligen se honom uppe i trädet, där han satt och glodde som en uggla.

Men han hade inte väl fått syn på oss, förr än han skrek:

— Nu ska' I bli bet lell! — Och så rände han in skallen i klynnan och släppte sej handlöst.

Nådatiden var väl emellertid inte utlupen för honom, ty den ena grenen i klynnan var maskstungen och rent förtvinad, så att han rök af, när Pellakräket släppte sej och gubben rakade ner i stenröset, midt uti hvilket rönnen stod.

— Det är så godt att vi ge honom ett reelt kok stryk, ty det är väl det enda som biter på den girigbuken, när till och med Guss' or' visat sig fruktlöst på'n! mente Sven.

— Ja, det är ingen skam att försöka! lät jag, och så fingo vi fatt i hvar sin stake samt närmade oss Pelle.

Men fast vi sågo arga ut och hötte med våra stakar bägge två på en gång samt stampade och svuro och hotade och röto som ett par lössläppta onda andar eller som två länsmän, rörde sig Pelle inte ur fläcken.

Och så underligt var inte det, ty den skråen hade brutit af sig benet i fallet.

Och när vi skulle bära hem honom, kommo vi under fund med, att han desslikes fått axeln ur led.

— Jojo, de rike ha inte alltid sötebrödsdagar, och nog hundingen har ja' bättre och roligare i min fattigdom än Pelle i sin förmögenhet. Visst har han ett par tunnor gull, men så kan ja' tralla och ha nattaro och armar och ben i behåll! jublade Sven, när vi hade forslat hem själfmordskandidaten.

Pelle sa' inte så möcke som tack åt oss, när vi gingo.

Men när vi voro i förstugan, hörde vi, hur han skrek åt hustru sin:

— Skicka inte efter nå'n doktor eller nå'ra meklamenter, för ja' har inte ett öre att betala med, och det här läker sej nog på ett par da'r!

Moratorium.

Ordet politik begagnas ofantligt mycket af hög och låg, lärd och olärd, af besutna bönder och framför allt i våra dagar af vandrande gesäller.

Men jag har kommit underfund med, att vi här ute i bygden i allmänhet inte ha riktigt klart för oss, hvad den rätta innebörden af det ordet egentligen blifvit under detta den förhärdade och fördärfliga parlamentarismens tidehvarf.

Politik, godt folk, det är nu mera konsten att agitera för sina egna intressen och sina trosbröders. Följaktligen är en politiker en sådan Jösse, som förstår och äflas att ställa det rasande och illa för andra, under det han ordnar det bra för sig själf. Och en stor och god politiker är därför en person, som i högre grad än andra begriper att låta sig gödas och födas af en annan folkklass än den, till hvilken han hör. Att vara stor politiker är för den skull liktydigt med att vara en framstående och alldeles förträfflig rackare.

Jag sa' att en politiker är en, som mer än folk i allmänhet tillgodoser sina egna intressen. Och då kan man tänka sig, huru rysansvärda våra politici måste vara. Att vara gudeliger och politiker på en gång är alltså lika omöjligt, som att kasta sten på månen. Detta säger ock självfva bibeln. Ty där står ju tydligt: »Sen inte hvar och en på sitt eget partis bästa». Jag har därför aldrig kunnat förstå, att mina goda vänner Waldenström och Jönsson i Mårarp icke skytt för riksdagsmannaskap och därmed sammanhängande syndafördärf. Ty de äro ju, dess värre, inte stort annat än människor och måste ju såsom politiska karlar rakt emot skriften bara verka för sitt egna parti och gnaga och gnaga allt hvad de kunna från andra.

När en bonde får politik i sitt hufvud, börjar han våndas med att kasta det af Herranom från begynnelsen rättvisligen

öfver alla åkermäns nackar lagda skatteoket på dem, som ingen jord hafva. Men bonden är i alla fall den älskligaste politikern. Ty det finnes ett grand metod, saktmod och sans i hans politik. Och han tror på Vår Herre och Kungen.

Far politikens onde ande åter in i bondens dräng eller i fabrikörens arbetare, så få de andra stollastycken för sig. De bli hvad man kallar liberaler, det vill säga, de vilja stöpa om försynens hela ordning, göra sig själfva till husbönder och husbönderna till tjänare. Och man får ju inte undra på det. Politiken tar sig sådana uttryck, när hon far i folk, som ingenting har att våga, som inte ha' relegion eller hut i sig.

En person, som vill vinna gifta fruntimmers pris och älskar att bli uppburen såsom ett sedligt ljus och hållas för att vara vältalare, han slår sig på nykterhetspolitik. Det har han nytta och intresse af.

Men om en dum karl, som inte ens fattar, hvar hans egen fördel är belägen, får rabies politica, då slår sig den mannen på rösträttspolitik.

En riktigt bra karl, en klok, en vis, en finkänslig och rättfärdig karl, han ger politiken attan. Antingen grinar han åt hela tillställningen, eller hatar han den.

Själf log jag åt hela det löjliga spelet på den politiska scenen, log och hade roligt åt'et. Men sedan jag fick betala 25 kronor om året i vägskatt åt bönderna och därtill likväl vräka ut hiskliga belopp för stensättning och underhåll af Vernamo guldgator, på det att desamma bönder, hvars kyrko- och kvarnvägar jag tvingas hålla vid makt, må fröjdas och i sina själar jubla, när de kunna köra upp och fördärfva dessa fina gator med sina raglande bjälklass, sedan dess hatar jag politiken djupt och innerligt, och när allt en gång på den stora dagen efter denna tidens slut skall uppredas och vedergällas, kommer jag att framställa allvarliga anklagelser mot dem, som i sitt politiska förnedringstillstånd skapade väglagen. Ty de sågo förskräckligt på sitt eget, men inte ett dugg på en annans bästa.

Sannerligen de voro stora politici.

* * *

I följd af den lag, som bjuder en politiker att endast hafva sin egen fördel för ögonen, rätt huru det sen må gå med den öfriga mänskligheten, är det naturligt, att riktigt genompiskade politici snurra omkring och ändra signaler, när deras intressen så bjuda och befalla.

På det viset gjorde medlemmarne i vår fredsförening en afton.

Aldrig har på jorden funnits argare fredsvänner än de. Det gick så långt med dem, att de till och med förkastade det gamla testamentet, emedan det här och där lofprisade krigiska bragder, och de gåfvo sig den dålige uppå, att de skulle genomdrifva skiljedomsväsendet innan årets slut. Det orientaliska kriget, som då pågick, gaf dem många trumf på hand, mente de, och det var riktigt rörande att höra dem, när de deklamerade sina vackra, mejslade fraser om huru kanonerna vid Meluna och Velestino med sitt ljungande mål voro de kraftigaste och mest öfverbevisande fredstalare, dem mänskligheten icke längre skulle kunna emotstå.

Föreningen dref med ett ord den värsta fredspolitik man kunde tänka. Ty de trodde, att bevillningen skulle kunna sänkas, om hären slopades och flottan borrades i sank.

Så hade de ett möte en lördagskväll för att elda upp sig och än ytterligare konstatera krigets vanvett genom läsning och utläggning på deras sätt af de senaste krigshändelserna.

Serradö, just när de voro som bäst i tagen, kom en af dem att läsa upp meddelandet om det i Grekland öfverenskomna och påbjudna uppskjutandet med betalning af alla skulder.

— Djädran i dä'! sa' ordföranden och snusade.

Hela föreningen tittade i taket och funderade.

— Blir dä' alltid moratorium i ett land, när det bryter ut krig? sporde slutligen sekreteraren.

— Dä' tycks så! lät skolmästaren. Sen satt man och funderade en stund.

— Det vill säga, att om krig utbröte i Sverige, skulle vi få fred för Smålandsbanken, sparbanken och hypoteket? undrade den som öppnat kvällens möte med det yppersta fredstal, som på länge hållits.

— Joho! Och har man skuld på revers till enskild eller

räkning, så går man äfven klar för lagsökning och stämning! sa' ordföranden.

— Får man alltså vid krig fullständig fred för länsmannen? sa' skattmästaren.

— Jaha! Absolut! skrek sekreteraren.

— Då, mina vänner, låtom oss föredraga kriget! utbrusto en hel mängd fredsvänner, och deras ögon strålade af hänförelsens eld.

— Jaha! efter denna utredning synes fredsarbetet endast gynna bankerna och kapitalisterna! inföll ordföranden.

— Javisst! Åt helsefyr med dem! Lefve kriget och moratoriet i evighet!

— Amen! sa skattmästaren.

— Låtom oss upplösa föreningen och bilda ett krigsparti. Det är det enda sättet att stuka kapitalet! föreslog sekreteraren.

Och föreningen upplöstes under jubel, blandadt med fruktansvärdt krigshot, och när medlemmarne i den fredspolitiska föreningen gingo bort från salen, sjöngo de, så att det skallade vidt omkring:

»Kommen Österns slafvar,
Kom tvedräkt, kasta ut din brand!
Åt eder alla redas grafvar
Af pojkarne vid Lagans strand.»

Till sist gingo de utanför länsmans bostad fram och tillbaka i högtidlig procession och röto.

— Hvad gå'n I här och regeren efter i kvällen, o, I fredskapuner! sporde jag, som kom framdrifvande med en flicka på landsvägen.

— Vi demonstrera! tjöto de.

— För skiljedom?

— Nej, för krig och moratorium! Våra ögon ha' öppnats. Vi gå inte längre bankernas och kapitalisternas ärenden! skreko dessa klassmedvetna män.

Slagsmål och kärlek.

En jätte var Johannes i Flathalla — därborta i Byrums socken. När han spände sina muskler, brakade det i tröjärmarne, fast de voro af det starkaste vadmal, och det han tog uti, det följde med.

Måntro, det var inte ett barnaverk att »dra' fingerkrok» eller »gipsa skank» med honom. De, som kände Johannes, bjödo heller inte till med den saken. Och att slåss med honom, när han var arg, det hörde då självfvaste skam till. Därför fingo också Byrumsborna vara i fred och bjödos aldrig på stryk, om de hade Flathallapojken med sig vid auktioner eller andra trefligheter, där det vankades brännvin utomsocknes.

Annars var Johannes, gubevars, liksom i allmänhet alla starka karlar, en foglig och fridsam man, en jordeträl och en arbetsmyra, han som jag. Men blef han retad någon gång, och det hände ibland, var det nästan mer än riskabelt att befinna sig inom »örfilahåll» från honom.

På den tiden Johannes rann opp i världen, ansågs det inte precis urbota att röra ett grand på bägarna, och Johannes tog sig ock vid högtidliga tillfällen en och annan halare, hvaraf han dock endast blef munter och fallen för små knep och roligheter.

Det hände honom sålunda en gång, när han bevistade en auktion i sin hemtrakt, att han blef en smula uppsluppen och i sitt upprymda tillstånd kom han att stå framför ett stort skrälle till kista, hvilken utropades. Johannes stod där och småmyste samt var allt ett grand bredbent och en smula vidlyftig. Åtminstone tyckte länsmannen, som höll auktionen, att Flathallasonen skymde utsikten för det andra folket, och därför körde han till Johannes med armbågen i maggropen och sa' på sitt vanliga tungomål:

— Tåcka dej undan, din förb. drul, så folk få si'. Du skymmer ju bort både sol och kista med din åbäkliga lekamen.

Befallningsmannen hade knappt yttrat dessa tänkvärda ord, förrän folket fick höra ett kort stönande. Samtidigt slogs kistlocket hastigt igen, och i detsamma fingo de se Johannes sätta sig i allsköns lugn på detta samma lock.

Kan man tänka sig: den synddrypande pojken hade vräkt ner självfvaste länsmannen i brädskrylan, och nu satt han på locket som om det varit den naturligaste sak i världen.

— Ropa på nu! Den som fastnar för kistan gör en god affär, för här ligger en juvel i henne! log Johannes åt auktionsropar'n.

Länsmannen sprattlade och stönade och svor och bönföll om frälsning. Men Johannes satt kvar, och folket hade fröjd och sabbatshvila samt sa' till Johannes:

— Låt skam lille pusta ut tills han lofvar i vittnens närvaro att inte lagföra dej för ditt besvär!

Och länsmannen slapp heller icke ut ur fångenskapen förrän han högtidligen svurit på att lämna Johannes i fred. Då först släpptes han ut. Men de, som sågo honom, blåblek och förstörd och mjölig — ty det hade förvarats mjöl i kistan — krypa fram i dagen, bedyra än i dag, att de aldrig skådat en mera skön och upplyftande syn.

Sen spenderades det på Johannes efter noter, ska' ja säga. Framåt kvällen, när auktionen var slut, och länsmannen hade dragit sina färde, beslöt ungdomen att afsluta dagens stora glädje och högtidlighet med lite dans och kortspel, såsom vanligt var på den tiden.

Men efter man i anledning af »länsmannens kistläggning» festat väl starkt under dagen, blef det en rätt bullersam lekstuga, och vid knackbordet, där Johannes satt, blef det snart osämja af.

Jonas i Åhult råkade därvid klämma näfven så hårdt i bordet, att skifvan sprack, och Pelle i Krängshult ville slåss med en butelj. Men i den stunden steg Johannes upp och grep bå' Pelle och Jonas i deras respektive kalufver samt slängde dem med en sådan fart emot väggen till det andra rummet, att densamma, som endast utgjordes af bräder, for ner och dråsade öfver dem som gingo polska därinne.

De dansande trodde, där de lågo i en hög under väggen, att domen var öfver dem midt i deras syndalif och började vråla.

Men Johannes blef öfver utgången af detta kraftprof skamsen och gick opp i öfra våningen.

Däruppe tänkte då Pelle och Jonas i fyllan, att de med förenade krafter skulle ge Johannes smörj och hämnas sitt nederlag. För den skull smögo de sig dit opp och började ett så rysansvärdt gruff, att de till sist fingo Johannes arg. Först anammade han då Pelle och vrok honom ut genom ett fönster, och sist fick han Jonas i öronen och dängde honom handlöst utför trappan.

Men därvid glömde Johannes att släppa sitt tag i ena örat, hvadan detta stannade kvar i hans näfve, och Jonas hamnade i förstugan såsom en enörad man, hvilket han än i dag är, stackars karl.

* * *

Ifrån den betan hälsade Jonas aldrig på Johannes, gick alltid ur vägen, när han fick se honom, och det sades, att han hos sina barn till och med inplantade hat till Flathallakarlen och allt hans hus. Och mången gång yttrade han, att han funne en stor tröst i den föreställningen, att hans afkomma i framtiden möjligen skulle kunna göra Johannes' barn eller anhöriga något stort ondt.

* * *

Emellertid gick tiden. Johannes och Jonas blefvo karlar i socknen. Den förres ägodelar förkofrades och förökades år efter år, och hans dotter vardt, när hon blef utvuxen, ansedd såsom bästa »giftet» i hela församlingen.

Men Johannes höll friarne från sina dörrar. Han var en barsk karl, och ynglingarne fingo inskränka sig till att om lördagskvällarne smyga sig opp till Flathalla och titta på Märta genom fönsterrutorna.

— Om man inte får mer å henne, så kan man väl åtminstone få titta på henne i smyg! mente de.

En lördagskväll framåt eftersommaren hade Sven i Åhult, en son till »Jonas med örat», lockats med dit opp. Nyfikenheten hade fått makt med pojkstackarn och han tyckte, att det kunde vara roligt att följa med sina jämnåriga för att se, hur hans familjs fiende, föremålet för hans och de öfriga Åhultafolkets hat, hade det.

Men hur ynglingarne betedde sig däruppe kring knutarne, märkte Johannes, att »där fanns ugglor i mossen» den kvällen, och så gick han ut och röt:

— Knalla er i väg, ynkryggar, annars ska' jag göra mos af er!

Och då blef det en språngmarsch, ska' jag säga. Hvar och en for af som en raket och som för lifvet. Men Sven, som inte varit på Flathalla förr, visste inte, att stugan låg på en bergås, hvilken på baksidan sköt upp som en ättestupa. Och han sprang naturligtvis åt det hållet, den stackarn, och så ramlade han utför och slog sig i fallet så förfärligt, att han blef liggande utan att kunna röra sig.

När Märta om en stund kom ut på gården, fick hon höra jämmerrop och sa' till far sin, att hon trodde att någon ramlat utför berget.

— Det var rätt åt honom, men jag ska' i alla fall gå ner och titta efter! mente gubben och masade nedför berget. Om en stund kom han in, bärande pojken under armen, som om det varit en hösäck.

Men när han hade synat honom i ansiktet i ljusskenet och fått reda på hvems ynglingen var, blef Johannes mycket allvarlig och började visa honom den största välvilja. Och han hade Märta att fägna honom och gnida honom med terpentin och brännvin på armar och ben, hvilket hade en sådan verkan, att pojken rätt snart blef i stånd att gå.

— Ja, inte vill du väl stanna under mitt tak i natt, det törs du inte för far din, men inte får du gå ensam. Följ honom du, Märta! befallde Johannes.

Och de unga gingo ut i natten. Hvad de talade om vet ingen. Men i den natten begrofs det gamla hatet mellan Åhult och Flathalla. Hvad gubbarne i sin ungdom slitit sönder, så att inte ett par decennier kunnat laga det, det fogade deras

barn hastigt och lustigt tillhopa under en endaste ljum sommarnatt.

Nu är Sven ägare till Flathalla, och Jonas är alldeles öfvertygad om, att han förvärfvat denna stora lycka åt sin son medelst förlusten af sitt öra.

— Jag skulle ha velat ge mitt hjärtblo' för att få se honom lycklig och försörjd, men jag slapp undan med en öronflank. Herren är go', men han styr oss allt fram på underliga vägar! plägar han säga, när talet faller på hvilket godt hemman hans son fick och hur rar hustru han har.

Integer vitæ.

Hvar och en kommun har alltid ett kors att bära på. Den ena har en svår skolmästare och den andra kan för sina synders skull ha en sju eller åtta riksdagsmannakandidater boende inom sig. Vi hade, gualof, hvarken någon svår skolmästare ej heller mer än fyra kandidater till riksdagen, som intrigerade och krånglade och mutade och hotade.

Men vi hade en annan fråga, som i dagligt tal gick under namnet »Brogårds-Jösse». Och den höll oss varma.

Jösse var född så där omkring 1834, af »fattiga men hederliga föräldrar», hvilka visserligen icke kunde lämna Jösse gård och grund efter sig, men som i alla fall skaffade honom hvad bättre var, en god uppfostran.

Gu' vet hur det gick till, men Jösse blef i alla fall redan tidigt boddräng hos en bra patron inne i staden samt kom efter några år hit ut såsom den mest fullfjädrade herre, som kan tänkas.

Och när Jösse då kom vid midsommartid i nya galoscher samt såg ned på socknefolket, så var det inte godt för Sven i Brogård att neka honom att hyra »nattstugan» till handelsbutik.

Och godt och bra var det i alla fall att få en handelsbod i närheten, så att man inte behöfde betala ett drygt kommissionsarvode åt Johannes på Moen och Pelle på Kullen eller Snus-Isak, hvilka annars brukade taga hem varorna åt oss hvarje vecka, antingen från staden eller någon af järnvägsstationerna.

Men när Jösse slagit sig ner i socknen, blef han värre än en kung, och allt, som skulle uträttas, skulle han göra. Annars dugde det inte.

De gamle sade, att han kunde skrifva värre än en kronofogde och tala bättre än en präst. Och det var nog det, som

gjorde, att han valdes in i allt och öfverklagade allt, som vi bönder beslöto.

Vi kunde inte ens komma öfverens om att sätta en ny klinka för skolsalsdörren, utan att Jösse skulle gå igenom alla instanserna med det.

Så en dag sa' pastorn till oss: — Jösse är vorden en krångelmakare och ett gissel. Låtom oss välja honom till ordförande i kommunalnämnden, så får han ansvar och lugnar sig kanske.

Nå, det gjorde vi och det gick och var bra i två och ett halft års tid. Pastorn slog rätt på spiken, ty Jösse blef som en annan människa, saktmodig och lugn och behaglig se'n vi lagt den vådliga och svåra bördan på hans skuldra.

Men så, serradö, befanns det en dag i mars månad, att han betalt en sockerlast med kommunaluppbörden, och då blef det lif i oss.

I första uppbrusningen tänkte vi naturligtvis på att anmäla saken för kronofogden och få Jösse inom lås och bom till evig tid.

Men innan dess menade vi, som voro med i kommunalnämnden, att vi borde plåga honom ett grand ordentligt med ovett och smörj.

Ty det visste vi nog, att sedan kronobetjäningen tagit honom under sina vingar, fingo vi hvarken slå eller skälla på honom.

En häktad person är, gubevars, nu för tiden nästan ett heligt föremål. Man får inte ens peka på en sådan. Han eskorteras, vaktas, födes och gödes, och man passar honom upp i allt med sängkläder, nattlogi, mat, doktor och medikamenter, som om hans hälsa och välbefinnande vore af den största vikt för hela landet.

Ingen grefve eller baron eller landshöfding eller biskop kan blifva mera betjänad eller kringfjäsad än en häktad bandit.

Och det vet, gunås, det dåliga folket i landet väl om.

När de därför blifva söndersupna eller eländiga af sitt lata kringstrykande på landsvägarne eller stadsgatorna, göra de ett litet fuffens, bryta sig in och stjäla hos sin nästa eller öfverfalla och råna henne, på det att de må blifva tagna i häktelse. Ty där få de gratis af staten sådan omvårdnad och skötsel, som tusentals andra laglydiga och rättfärdiga, flitiga och lojala arbetare inte med allt sitt släp kunna förskaffa sig.

Åh, så fort drinkaren—tjufven—luffaren—rånaren kommer i

rättvisans händer, bäres han af dem till bad och läkare och vårdas så ömt, så innerligt ömt, på det att han måtte kunna längta tillbaka och icke behöfva sky fängelset.

Nu visste vi, att Brogårds-Jösse skulle få det lugnt och behagligt, sedan han blifvit häktad. Men vi ville innan dess söka åstadkomma någon bättring hos honom. Ty det var och är, gudskelof, än vår bestämda åsikt, att dåliga människor förbättras aldrig eller åtminstone mycket sällan medelst humanitet och beskedlighet. Men stryk, mycken och god stryk biter alltid på dem och gör dem till folk. Något annat botemedel verkar icke på sådana, ty goda ord och mildhet sentera de icke.

Alltså gingo vi, hela nämnden, en afton bort till Jösse och började förbättra hans själstillstånd med allehanda tillhyggen, bland hvilka våra käppar voro de frommaste.

Vice ordföranden drabbade till och med på honom med slefven, som stod i sirapsbaljan, hvilket var ett tungt och svårt argument.

Jösse grät, bad och bekände, att vi nu gjort honom till en annan människa genom dessa våra gärningar samt att vi medelst käpparne och sirapsslefven öppnat hans ögon.

När vi detta hörde, höllo vi upp och hämtade andan. Men under tiden passade Jösse på att tala till oss med gråten i halsen.

Han visade oss, att om vi anmälde förskingringen och läte häkta honom, skulle det bli konkurs hos honom, och vi, som stodo, en för alla och alla för en, i god för kommunaluppbörden, skulle få betala hela kalaset.

När han kom fram med det påståendet, ville vi gripa till käpparne ånyo, och vice ordföranden höjde allaredan slefven öfver Jösses sirapsdrypande hufvud. —

Men denne bad oss töfva ett grand. Och så redde han ut, att om vi höllo oss stilla, skulle han flytta sin väg och öppna affär i en annan trakt samt inom ett halft år hålla oss skadeslösa.

Detta tyckte vi vara ett vist tal och så försonades vid med Jösse samt gingo dädan framåt niotiden på kvällen med fickorna fulla af kaffe- och russinstrutar, som han skickade med oss till våra hustrur.

* * *

Men Jösse höll sitt ord och flyttade några veckor därefter långt bort till utkanten af grannhäradet.

Se'n hörde vi inte af honom, och det kändes liksom lättare i luften, när han var undan.

Så dog Jösse i slutet af maj ett par år efteråt och när hans testamente öppnades, stod där tydligt och klart, att vår kommun hade blifvit ihågkommen af honom med tjugo tusen kronor.

När den där testamentsafskriften nådde oss, blefvo vi, förstås, inte litet glada. Vi ställde till stämma och höllo ett tal öfver Jösse samt beslöto enhälligt att högtidligen hämta hans lik och på allmän bekostnad begrafva det i vår kyrkogård samt taga trehundra kronor af de tjugo tusendena och resa en grafvård öfver den gamle Jössen.

Och vi satte det i verket också.

Sju af våra likaste och rikaste och bästa hårdvallsgubbar gåfvo sig dagen efter å stad i finaste kläder och höghattar för att hämta Jösses stoft, och när de kommo med det, mötte vi andra vid sockengränsen samt gingo efter i den högtidligaste procession till kyrkan.

Där hade vi också bråkat till och klädt, så att de aldrig sett maken, och det fanns knappt ett torrt öga, när kistan bars in och sattes på katafalken af oss sex kommunalnämndsledamöter.

Orgelnisten har kanske aldrig i sitt lif spelat så, och jag kan inte beskrifva, hur samstämmigt och rent de fingo ihop »Integer vitæ» där uppe på läktaren.

Och om ni hade hört det tal pastorn därefter höll öfver Jösse, kommunens välgörare, så hade ni haft nytta af'et i tre veckors tid.

På aftonen bespisade vi alla fattiga, och det låg en stämning af tacksamhet och fröjd öfver hela orten.

Dagen därpå diskuterades ritningarna till grafvården, och efter några timmar kommo vi verkligen till ett resultat samt beställde ett monument efter den prydligaste och dyrbaraste af de ritningar, vi förskaffat oss, så att ingen kan klifva fram och säga, att vi inte hedrade den aflidnes minne. Och att göra sådant kläder ju i alla fall en kommun.

Men vid pass en månad efter denna likbegängelse, som beprisades och omtalades inom hela länet såsom något enastående

och högtidligt, fingo vi underrättelse om, att det vid bouppteckningen efter Jösse uppdagats, det han icke lämnat annat än betydande skulder efter sig.

Jesses, ett sådant lif det blef i socknen, när den underrättelsen kom.

Söndagen förut hade vi just rest upp hans grafmonument och pastorn hade ånyo hållit en betraktelse öfver Jösses dråpliga gärningar.

Det kan lättare tänkas än beskrifvas, huru långnästa vi blefvo och hur våra grannsocknemän grinade och jubilerade.

En sådan inpiskad rackare!

In i självfvaste dödsminuten hade han lurat oss och fått oss att göra den ståtliga begrafningen och sätta upp en vård, som till eviga tider skall stå på kyrkogården och vittna falskt om den döde skälmen och såsom ett vedertecken på vår enfald.

Gud sig förbarme ett sådant väsen det blef på den stämma, där vi skulle afgöra, efter hvad grund vi skulle debitera ut begrafningskostnaderna och allt det andra, som vi kostat på honom. Ordföranden var så pass altererad, att han drämde klubban midt i vattenkaraffen, som stod på bordet, så att vattnet rann ut öfver hela protokollsboken och fördärfvade henne.

— Det, som kväljer mig allra mest, är att vi legt folk, samt sjöngo »Integer» vid hans graf! suckade prästen.

— Tvy sjutsingen, det gnager oss inte, för sådant är ju så vanligt, men att vi sex buro liket, det blir vår evinnerliga skam! genmälde kommunalnämnden.

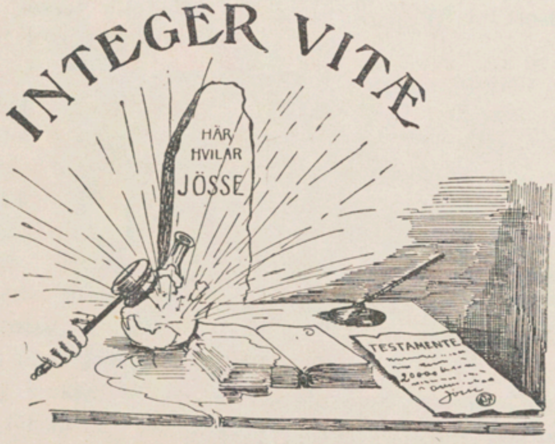
INTEGER VITÆ
HÄR
HVILAR
JÖSSE
TESTAMENTE

En politisk debatt i Snufvebo.

Det får jag då till vår stora berömmelse framhålla, att vi landtgubbar äro hundingen så mycket mera bevandrade i den heliga skrift än i den sakramenskade politiken.

Och väl är det, ty om det än må vara så, att politiken för somliga jössar duger till att lefva på, så är det dock visst och sant, att han inte håller att dö på.

Vår skomakare, som, gunås, är den kunnigaste politikussen här i trakten, nedkallar himlens allra rysligaste straffdomar öfver den handtverkeriernas förgörare, som fann upp gummigaloscherna och dymedelst åstadkom ett onödigt skydd åt skor och pjäxor. Men för min ringa del skulle jag då hellre vilja vara med om att petitionera om ett hiskligt straff för det missfoster, som fann upp politiken, ty den har då inte åstadkommit annat än ett evigt elände här på jorden.

Eftersom vi nu emellertid ha' honom midt ibland oss, få vi väl dras med honom så godt vi kunna.

Förr i världen hade vi inte på långt när så ondt af honom som nu för tiden. Då visste vi knappt af någon politik alls, utan fingo sköta oss i ro på våra hemman, lefva i frid, betala skatt, må väl, frukta Gud och gå i kyrkan.

Men nu är det ryss rasande. Politiken har blifvit så modärn, att vi bli tvungna att en och annan gång komma tillsammans och prata dumheter, råka i gräl och slåss och säga upp pengar hos hvarandra för politikens skull, annars komma bums en del Stockholmstidningar och kalla vår hemtrakt för en »dåsig och mörk bygd».

Och det vill man akta sig för.

Alltså togo ock vi ihop med politiken en dag uppe hos Johannes i Snufvebo.

* *
*

Si det var nämligen som så, att Johannes, eller kanske rättare sagdt hans hustru, hade fått en liten rar flickslänga i början af fastan, och som de inte förut haft några barn alls däruppe, beslöt Johannes i sin stolthet och sitt hjärtas stora förtjusning att dräpa till med ett öfverdådigt barnsöl.

De slaktade däruppe och bryggde och kokade barnsölsvin utaf sirap och brännvin, så att det stod härliga till, samt lagade dessutom till allehanda smått och godt.

— Där måtte bli ett hejdundrande kalas! sa' man öfver allt i roten, och alle man hoppades få vara med.

Men Johannes bjöd uteslutande äldre karlar, endast så kallade hårdvallsgubbar, sådana som jag och andra samt våra fruntimmer.

— Ja' ger attan i att ta' dit en hop fåkunnig och vrång ungdom, för när prästen döpt, ätit sej mätter och gått sin väg, så ska' vi rätt tala lite' poletik, och du, som ska' vara pennavan (= skrifkunnig), kan gärna skrifva en stump i tidningen om'et, lät Johannes till mig.

— Tack! men be' skolmästaren skrifva i mitt ställe.

— Nej, det vet du väl att han inte vill skrifva om annat än mesionsauktioner! svarade Johannes.

Och det hade han, gunås, rätt uti.

Nå, på bestämd dag gick barnsölet af stapeln uppe i Snufvebo, och det var minsann inte få storgubbar, som Johannes dragit tillsammans.

Pastorn var inte riktigt kry den aftonen, utan förkunnade, att han fått det där onda, som vi kalla »magkarakter», så han ville inte på sätt eller vis dricka utaf sirapsvinet, som annars var bå' sött och starkt och fördenskull riktigt nyttigt för bröstet.

Det sa' vi honom också, men han bara grinade illa, stackarn, och skyllade på doktorn.

— Jaja, pröfve hvar och en sig själf! medgåfvo vi och drucko vin, så att det rann och glänste i mungiporna på oss samt ömkade oss öfver pastorn, som inte fick vara med om skålarne.

Men döpte flickan åt Johannes det gjorde han då som en reel karl och på folkavis, rätt så häftig »magkarakter» han än hade, stackars präst.

Strax efter solnedgången gaf han sig i väg, se'n han hållit

en liten oration för oss, och se'n blef där, gualof, liksom litet lättare i luften på gästabudet.

Ty hur det än är, så känns det alltid liksom litet tryckt, så länge en präst är nära.

* *
*

Se'n dröjde det inte heller så värst länge, förr än vi druckit så pass, att vi voro mogna för politiken, och innan vi visste hur det kom sig, hade vi börjat angripa rösträtten.

Och vi hade inte debatterat mer än vid pass fem minuter eller så, förr än vi allesamman voro så inne i ämnet och talade med sådan styrka och med sådana lungor och tungor, att fruntimren skockade sig vid bortre spismuren och höllo för öronen. Så grymt regerade vi.

Ty vi hojtade allesamman på en gång, hvem som värst var, samt stampade och knytte näfvarne under nosen på hvarandra, så att det var en stor lust och glädje däråt. Och det skulle för visso varit en nyttig skola för vår riksdagsman, om han varit med på detta välsignade och storpolitiska barnsöl.

— Du följer väl med i krokarna, så att du kan skrifva reelt om'et! skrek Johannes till mig, som, skam till sägandes, satt med rusthållarns tös i knäet på soffan vid dörren och gaf attan i rösträtten, hvilken just inte tilltalar min gom.

— Jojomen! hojtade jag tillbaka.

Men sanningen att säga, var det platt omöjligt att få hum om hvad gubbarne anförde.

Så mycket begrep jag dock, att en del ville sänka strecket och att de, søm sådant äskade, hotades med smörj på hemvägen af de andra.

Rätt hvad det var, kommo de allesamman i en hög ute på golfvet och politiserade så djädrigt, att de välte omkull vaggan med lillan.

Då blef. den nyss kyrkotagna moran alldeles ifrån sig och skrek:

— I ska' väl inte disputera ihjäl dä' osköldiga barnet, edra gubbstofiler och vintrattar! Och var dä' inte dä' jag sa', att dä'

skulle barka för skam i våld med hela kalaset, när du kokade ihop så mycket vin, Johannes!

Men, gudskelof, det hände inte lillan något ondt.

När vaggan välte, föll barnungen ner i kyrkovärdens galosch, hvilken stod där bredvid, och i den föll tösabiten lent och godt.

— Där ha' vi änglavakten! sa' orgelnisten.

— Jo jo, och tänk att den kan uppenbara sig, där di tala i politik! pep rusthållarmoran.

Men strax därpå var diskussionen åter i gång värre än förut, och om ett par minuter fingo några förhärdade män fatt i Magnus i Bråten, hvilken var den argaste motståndaren till rösträtten, och skulle häfva ut honom.

Men han fick hjälp, så att de fingo honom inte längre än i dörröppningen. Där skreks och döks och svors det en lång vändning, men ut fingo de inte Magnus.

— Skrif att rösträtten körde sig fast i gluggen! ropade Johannes till mig.

Strax därpå fick han rent i dörrgluggen genom att vifta med flaskan mellan de stridande.

Nå, när nu rösträttsfrågan på detta sätt afgjorts, skulle vi gifva oss i färd med andra spörsmål, det begrips.

Men den följande debatten mynnade bums ut i ett enhälligt förklenande af allt hvad riksdagsmän heter, besynnerligen af vår egen.

— Gick jag inte dag ut och dag in i fjorton dars tid och värfvade röster för honom för tre år se'n, den lurifaxen! skrek kyrkovärden.

— Nå, hvem hundingen bad dig om det?

— Jo, han lofvade mej mä' hand och mun ett statsanslag till utdikning af min mad. Men skam och inget statsanslag fick jag! röt kyrkovärden med en vådlig indignation.

Och allesamman höllo ihop och förklarade, att det kvittade antingen valkretsen skickade upp någon riksdagsman eller ej.

Ty om de rätt sände åstad en bra karl, så lurade herrarne honom snart och gjorde en rackelhane af honom, dundrade gubbarne.

Och följden af hela denna delvis mycket djuptänkta öfverläggning blef, att alla enades om att skrifva till den herren, som

gjort »Farfadern», den där bysten i Stockholm, och anhålla, att han ville yxa till och gjuta en riksdagsman af brons eller af någon annan bra och billig materia åt vår valkrets.

— Jaha, dä' sekonderas! En sådan gubbe sätta vi in på bänken i kammaren, så räcker han bå' i vår och våra barns och barnbarns tid! lät Johannes.

— Och vi slippa sätta till tid med val och trassel och elände! sa' Magnus.

— Och få vi en så'n helgjuten representant, så blir dä' lögn att göra honom till socialist, ej heller lurar de honom med några brorskålar! skrek rusthållaren.

— Men han kan ju inte votera! inföll organisten.

— Botera! Nej, det förstås, men så bedrar han heller ingen! utlät sig kyrkovärden.

* * *

Ni kan aldrig tro, hur maffiga vi voro åt vår genialiska idé att beställa oss en riksdagsman af en riktig konstgjutare.

Vi drucko skålar för vår bronsgubbe och grinade och voro så förtjusta samt så uppfyllda af vin och satir, att det inte kan omtalas.

Och på den grund slutades debatten, som i början såg litet hemsk ut, i frid, glädje, sämja och stor gamman.

Bönhörd.

Viken var icke så synnerligt bred, men hon sades vara djup och skar långt in i bygden, så att när man rodde ut på sjön och tittade åt det hållet, var man böjd att anse henne för en bra stor älf, som mynnade ut i insjön.

Men hon var bara en vik. Dock var hon en duktig sådan och hon skilde också två socknar åt. Ja, Gu' vet, om hon inte till och med äfven utgör en häradsgräns.

Men därmed må nu vara huru det vill och kan, säkert är emellertid, att hon inte har något särdeles godt rykte om sig.

Folk ha i alla tider haft lätt för att drunkna i den viken och det säges af de gamle i socknen, att sjötrollet håller till där.

Nutidsfolket tror inte på den saken, det förstås, men de kunna dock icke förneka, att ju icke en hel hop människor kommit om lifvet i denna vik, rätt så smal hon är. Det kunna de inte disputera bort, ty det står ju i kyrkoböckerna.

Är det mörkt, aktar man sig därför gärna för att vanka öfver henne vare sig roende eller på is, om det är vintertid.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ett stycke upp från sjöstranden ligger på östra sidan ett litet hemman, som kallas Fågelsången, och alldeles midt öfver viken på motsatta stranden har man en ungefär lika stor gård, som heter Ugglekull.

Det är väl inte mera än ett par bösshåll mellan ställena fågelvägen öfver, och vill man anstränga sina skrikverktyg, kan man då godt från förstugutrappan på ena gården prata med folket midt emot.

Men det hade inte händt på mången god dag, ty gårdsboarna hade inte på öfver 20 års tid haft något hopahang, utan det såg mera ut som om de hatat och afskytt hvarandra. Till den grad undveko de all ömsesidig beröring.

De, som kände till paschasorna i orten, kunde nog också tala om, hvarför de inte sökte hvarandras sällskap, men det fanns ingen, som hade ett ondt ord att säga om någondera parten, ty det bodde ett reelt och bra folk både i Fågelsången och Ugglekull.

Men det var, sades det, på det viset, att för en tjugo år se'n eller så hade Erik i Ugglekull och Sven i Fågelsången, som på den tiden voro unga och goda bussar, samtidigt skolat öfvertaga hemmanen efter sina föräldrar och förty på en gång börjat se sig om efter hvar sin hustru.

Och när det så kom allt omkring, hade de, minsann, råkat att tycka om samma flicka, nämligen Stina i Paradiset.

Erik hade varit bekant med henne litet längre än Sven och honom tyckte hon mest om och han fick hennes löfte också. Så de voro öfverens och säkra om att tillsammans bli husbondefolk i Ugglekull.

Men Jonas i Paradiset, far hennes, var en af de där gamla tjurviggarne, som ingen människa kan få bukt med, och han fick plötsligt i sitt hufvud, att Stina ovillkorligen skulle till Fågelsången.

Och därvid blef det.

— Dä' ä' omöjligt, ja' kommer där aldrig, för ja' hör te' Erik! grät Stina och var alldeles förtviflad.

— Nej, du hörer mej till och ja' sätter dej där ja' vill! dömde Jonas och dref igenom, att Sven fick henne, ty Fågelsången är kantänka ett åttondels mantal större än Ugglekull, och det var det gubben höll på.

* * *

Ifrån den stunden tröt allt umgänge mellan gårdarne och strax efteråt gifte sig Erik med den första flicka han fick fatt uti, ty han behöfde, förstås, en husmor på hemmanet.

Men aldrig såg han efter den betan glad ut, och inte Stina heller.

Bägge två plågades och våndades, när de någon gång fingo syn på hvarandra öfver viken.

Nå, tiden skred emellertid och gick sin gilla gång, och om-

sider började en liten pojkspoling tulta omkring på Fågelsångsstranden.

Folk, som kommo dit och fingo se bytingen, tyckte att han var ovanligt lik Erik midt emot. När de sa' något i den vägen, blef Stina alltid röd som en pion samt ställde till ett annat tal.

Men säkert är att Erik i Ugglekull aldrig nånsin kunde låta bli att titta öfver till gårdsplanen i Fågelsången, sedan pojken började uppenbara sig där. Och hela söndagsaftnar om sommartiden kunde han ligga bakom en buske å sin strand och med ögonen följa barnet, som lekte och tumlade om på den andra. Han brydde sig knappt hälften så mycket om sin egen lilla flicka, fastän hon inte heller var just så illavuren.

Tiden gick och barnen växte. Alltjämt fortforo de båda gårdarnes folk att lefva främmande för hvarandra, men det spordes allt ändå i grannhället, att Fågelsångspojken drog Eriks tankar och ögon öfver viken på ett förunderligt sätt.

Och då log folket och runkade menande med sina hufvuden, men man sa' ingenting.

* * *

Så hände det en gång, strax efter islossningen ett år, att den unge i Fågelsången, som var en rapp och våghalsig pojk, den där inte trodde så särdeles starkt på de gamla sagorna om vikens bedräglighet, gaf sig ut en kväll på ljustring mellan gårdarne, då gäddorna gått upp för att leka.

Hur han vände sig, slant ljustret vid ett tillfälle plötsligt för honom så illa, att han själf for på hufvudet ner i viken och båten vickade därvid till, så att blosset äfven kom i vattnet och slocknade.

Erik hade efter vanligheten från sin strand följt den unges förehafvande, och det dröjde heller inte många sekunder efter olyckshändelsen, förrän denne sköt ut sitt skepp och ilade mot den plats, där den unge arbetade för sitt lif invid vassbänken.

Erik hörde nog något så när hvar kampen stod, men det var mörkt och svårt att få fatt i den drunknande, så det var med nöd han fick honom upp med lifvet.

Detta lyckades emellertid, och han bar sedan in honom i

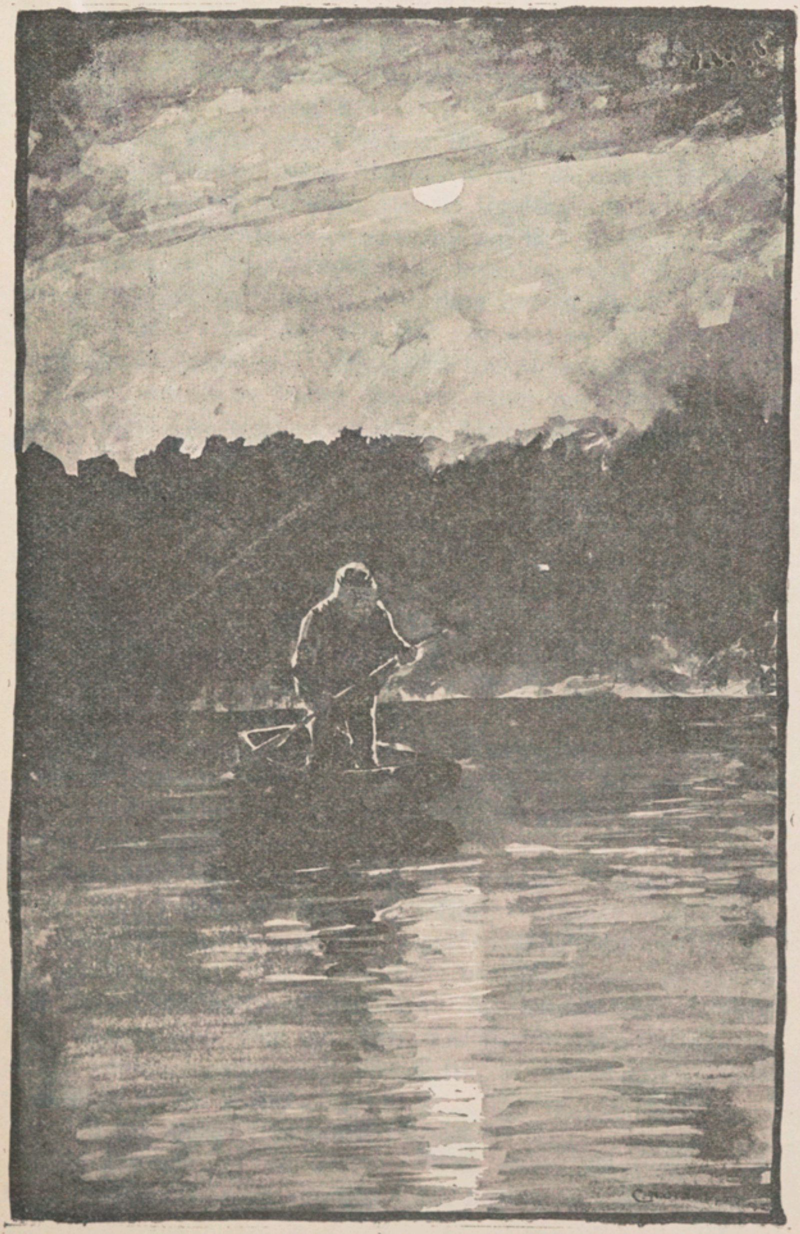

sin gård och ägnade honom en vård, som om det varit — hans eget barn. Och häri understöddes han äfven af sin dotter.

När det sedan spordes, att Erik i Ugglekull dragit Johan i Fågelsången ur viken, sa' folket:

— Jaha, det var ingen närmre till det än han.

Men ifrån den betan hände det inte så sällan, att Johan satte öfver vattnet och slank hän till Ugglekull om kvällarne.

Erik blef så nyter som en morgonmjölk i synen, när pojken kom, och mor i Fågelsången hade ingenting emot visiterna, ty hon trodde, att det var Erik, som drog honom dit.

Men en vacker dag slog det ned som en blixt i de båda hemmen, att Johan och Ugglekullsflickan älskade hvarandra.

Sven och Eriks hustru hade ingenting emot det, utan togo saken lugnt; men Stina och Erik blefvo liksom stela af förskräckelse. De försökte nog allt hvad de förmådde att skilja dem åt, men det såg ut som kärleken mellan de unga blott tilltagit i styrka i proportion efter de hinder, som restes upp mot densamma.

De stackars barnen kunde inte begripa hvad som i en hast kommit på, emedan den enes far och den andres mor blefvo ifrån sig, när de talade med dem om sina känslor.

Erik vardt gråhårig på mindre än tre veckor och Stina i Fågelsången blef som en hamn.

— Nu ha de minsann fått att ryckas med, stackars människor. Den ena ledsamheten ä' inte lik den andra, och hva' ska' de nu ta' sej till! menade de af grannfolket, som kände till Eriks och Stinas ungdomshistoria.

Det gick emellertid inte att få de unga att glömma hvarandra. Det var ju så nära tvärs öfver viken, bara några årtag på sommaren och endast ett par språng öfver isen om vintern.

Hvarken Erik eller Stina hade någonsin nattro. Ingen af dem hade likväl hjärta eller mod att säga barnen, hur det egentligen hängde ihop, utan hvar och en af dem hoppades, att Herren skulle komma emellan och hjälpa till, så att de skulle slippa säga dem, att de voro halfsyskon.

Och det gjorde Han också till sist.

Vårfrudagsafton på kvällen visste Stina, att hennes son hoppat öfver viken på isflakarne och begifvit sig till Ugglekull.

Det hade blåst sydligt ett par dar, och viken rensade sig som man säger. Men för en vig pojke var det då inte så särdeles konstigt att kryssa sig öfver på isbitarne, som skockade sig i den smala rännan.

Stina låg om natten och suckade och bad, att intet ondt måtte hända den käre pojken, och att Herren måtte hjälpa honom att bära den hjärtesorg, som en gång rätt snart skulle komma öfver honom, ty innan våren hade hon föresatt sig att säga honom sanningen.

Just som hon låg som djupast försänkt i sin suckan, fick hon höra ett par häftiga rop utifrån, och efter hon tyckte sig känna igen Johans mål, rusade hon ut i natten och ner mot stranden.

Jo, det var han, som gått ner sig på återvägen.

Erik pulsade som en vansinnig mellan isstyckena i sin lilla eka för att få fatt i honom, men ingenstädes stod han att finna; han hade gått ned i det mörka djupet och allt arbete var fåfängt.

Till sist kom Erik i land hos Stina, hvit som ett lakan i ansiktet.

— Herren har skilt dem åt! sa' han och skalf på målet.

— Ja, ja, men hvem kunde tro att han skulle bönhöra på ett så förskräckligt sätt!

— Kan tyckas så. Men hvad han gör, är i alla fall bäst! tröstade Erik och återförde den förkrossade modern till stugan.

Krigiska vindar.

Om man tager hänsyn till inskrifningsskyldigas knep och många illfundigheter för att slippa undan värnplikten och därmed förenade hjältedåd och tapperhetsmedalj, sluring och inskrifningsbok, så ser det verkligen ut, som om de människor hafva rätt, hvilka säga, att luften nu för tiden är mättad med krig, och att en stor katastrof förestår.

Eljest tycker jag och många andra med mig, att det talet är dåraktigt och framför allt hundingen så ovetenskapligt, ty exegetiken eller fysiken — Gu' vet, hvilken det är — lär oss ju, att luften inte består af annat än trenne grundelement, nämligen syre, kväfve och bakterier, omsorgsfullt afvägda och blandade med hvarandra, på det att vi måtte kunna lefva och frodas och bli gamla och starka samt slutligen dö i henne.

Skulle hon nu tillika vara bemängd med krig, så mena vi, att hon skulle bli tjock och ohällig att draga i sig.

Men när man betänker all den hjärtklappning och bröstondska, hvaraf de värnpliktige årligen lida eller föregifva sig lida, så ser det verkligen ut, som om de dragit i sig något ondt af krig och örlig eller med annat rackartyg laddadt och fördärfvadt väder, hvilket nedsätter deras krafter och gör dem obekväma för »de höga hjältelifvets runor».

* * *

Eller hvad kunde det väl eljest vara annat än en förskämd luft, som bragt en stor och stark, målfyllig pojk nere i Säfsjöorten så många och svåra lidanden på en gång just i inskrifningsmomanget.

När han högst obetydligt klädd uppenbarade sina grofva lemmar för herrarne vid mönstringsbordet där nere, var det

egentligen inte godt att se att grymma invärtes lidanden tärde på hans 21-åriga lifstråd.

— Ni är väl frisk? sporde läkaren.

— Nähää!

— Hvar har ni ondt?

— Allastäss i hela min kropp?

— Jaså! Hvar då?

— Inne i hu'et!

— Mer?

— I bröstet! Ja' kommer inte åt att ånnas (andas) i blann'.

— Mer?

— I bena!

— Mer?

— I magen!

— Hur yttrar det sig?

— Ja' har så'n ryselig hjärtklappning i honom!

— Mer?

— Imella majen och bröstet, för ja' tål inte all slags fö'a, utan schväller opp och blir tjocker allri så lite ja' äter.

— Mer?

— I röggen! Ja' schvemlar, äss ja' bara ska' springa allri så lite!

— Mer?

— I örena, för ja' sir så dåli't på långt håll.

— Hm! Ser du med öronen?

— På nära håll, förståss, men dä' ä' dålitt dä' mä'!

— Vidare?

— I ögena, för dä' susar för dom å ja' blir öer, äss ja' ä' iblann' möcke folk och hör många skrika och komdera på en gång!

— Nå, än mer?

— I vänstre armen ä' ja' maktlöser, och dä' ä' klent mä' den anre också!

— Stackars karl! Har du inte flera krämpor?

— Jojomen! Men vi kan la hålla mä' di här så länge; äss dä' fordras, så har ja', gualof, många fler!

Hur det sedan gick med pojken och hans värnpliktsförhållanden, det hör egentligen inte till vårt föreliggande ämne. Men

ingen kan väl tro, att den arme ynglingen skulle blifvit beslagen med så mångahanda krankhet, om han inte gått och dragit väder af krig.

Luften kan alltså, trots vetenskapen, innehålla andra saker än syre, kväfve och bakterier.

Och att den för tillfället är mättad af örlig, det ha vi många bevis på.

Alla värnpliktige bli emellertid inte kroppsligt sjuka däraf. En del bli nämligen andligt rasande, så som det hände med en beväringspojk i Kalmar län.

Länsmannen i besagda ort var en rysansvärd karl. Innan han kom ut åt distriktet och blef konstituerad, hade han låtit utgå det ryktet om sig, att hans styrka vore öfvermänsklig och att hans vrede kunde försätta berg. En hel marknad skulle han kunna reda upp och ge smörj, om man inte hölle sig i styr. Han fruktade och bäfvade för intet vare sig i himmel eller på jord, undantagandes för tre ting, ty tretalet är heligt. Och de tre ting, inför hvilka denne länsmans stolta böljor satte sig, voro: landssekreteraren, hustru hans och framför och öfver dessa två, svärmor hans.

Och allt folket i hela distriktet darrade för denne fruktansvärde befallningsman, undantagandes hans hustru och svärmor.

Så kommo årets beväringsmönstringar.

Då hände sig på ett ställe, där mönstringen stod vid en aflägsen gammal gästgifvaregård borta i bygden, att den af krig mättade luften angrep en af pojkarne till den grad, att han tog sig för att upphäfva fruktansvärda härskri och krigstjut vid gästgifvaregårdens ladugård, utan att vederbörande fjärdingsman förmådde med sin ämbetsmyndighet tysta eller stuka honom.

— Ti'er du inte, så går ja' efter länsman, och då får du si hur dä' går för dig! Han slår dej fördärfvad! varnade fjärdingsmannen och hötte med käppen, hvilken är en fjärdingsmans vedertecken.

— Dä' ger ja' attan! För om här kommer te' och mä' en länsman, som har ligget i helseket se'n fjortonhundratalet, så krusar inte en äkta krigarpojk! sa' beväringen och gaf ifrån sig ett tjut, som kom hela inskrifningskommissionen att blekna.

Men då gick länsman ut och förfogade sig ner till pojken, och innan man visste ordet af, barkade det in i tröskverkskörhuset med både länsman och beväring.

— Nu får han smörj, och det kan göra honom godt, den drummeln! log fjärdingsmannen och förmanade de andre, att de skulle hålla sig på afstånd, ty fjärdingsmannen ville naturligtvis inte, att där skulle blifva några vittnen emot länsmannen, ifall han skulle råka att, i kraft af sin hiskeliga styrka, klämma till ett grand för hårdt.

Nä nä, de stora hålla minsann allt ihop, och den ene korpen hugger inte ut ögonen på den andre.

Kaptenen stod på trappan och log och snodde mustascherna, önskandes framgång åt länsmannens lofliga företag.

Rätt hvad det var, hörde man ett och annat stönande från körhuset, men eljest ingenting, förr än med ens tröskverket började skramla på och gå med en förvånande fart och ett grufligt rammel.

Ingen kunde begripa hur det var fatt, eller hur det kom sig. Men tröskverket gick och gick i jämn takt och visade ingen tendens att vilja stanna.

— Hvad f—n är det? undrade slutligen kaptenen.

— Ja, aldrig jag förstår'et! lät fjärdingsmannen.

— Kom ska' vi se efter! sa' kapten och tog fjärdingsmannen med sig.

När de kommo ner i körhuset, fingo de se den förunderligaste syn, som väl någonsin sedan världsalltets skapelse mött ett människoöga.

Kan ni tänka er, go vänner, att den krigiska pojken hade med en töm surrat fast länsmannen vid körbommen och att han sedan, hotande honom till lifvet med en hötjuga, tvingade honom att marschera rundt, dragande verket.

När kaptenen fick se, hur länsmannen i sitt anletes svett och full af ångest gick omkring och drog tröskverket, och hur pojken lommade efter med kraken öfver befallningsmannens hufvud, blef han alldeles perplex. Och hvilken som helst af oss skulle blifvit detsamma. Ty en underlig och upplyftande syn lärer det hafva varit.

Och kaptenen greps af ögonblickets högtidlighet, så att han

höll sig för skratt, hvilket jag, civil och eländig som jag är, icke skulle kunna hafva gjort, samt gick fram och löste med den segervana handen länsmannen sägandes:

— Stäm honom inte, det vore synd! Ty med sådana trupper kan man trotsa världen!

Och pojken blef icke stämd.

Men luften är likväl mättad af krig.

I en samling fristående och kompletta arbeten utgifves ett urval af

Thure Sällbergs

Humoristiska skizzer

från den småländska landsbygden.

Hvarje del kostar 25 öre.

Närmast utgifvas:

HVARDAGSSLIT OCH HÖGTIDSGILLEN.

Med 25 illustrationer.

BONNAKNEP OCH RALLAREDÅD.

Med 24 illustrationer.

GYCKLEJÖSSAR OCH ANDRA FRAMSTÅENDE SYNDARE.

Med 24 illustrationer.

FRIERI OCH GIFTERMÅL, HATFULLHET, HÄMND OCH SLAGSMÅL.

Med 22 illustrationer.

ILLDÅD OCH KÄRLEKSAFFÄRER.

Med 19 illustrationer.